

INDEPENDENCE WAY

Gruppo Ingegneria S.r.l. Società Benefit

Società di ingegneria e gestione aziendale 😊

PROJEKTS:
“INDEPENDENCE WAY”, VEIDOTS AR ITĀLIJAS NACIONĀLĀS AĢENTŪRAS UN
ERASMUS+ PROGRAMMAS FINANSĒJUMU

PROJEKTA NR:
2021-1-IT03-KA220-YOU-000029126

ERASMUS+ KA 2 PARTNERSHIPS FOR COOPERATION

IZDEVĒJS: FONDAZIONE ZANANDREA

REDAKCIJA: CENTER FOR YOUTH ACTIVISM CYA KRIK

AUTORI:
MILA KARADAFOVA ANGELOVSKA
KAJA MILOSHEVSKA
ENRICO TADDIA
GIULIA GINESI
KATINA ANNA AHMAD
ANDREA AHMAD
IOANNIS GRIGORIOU
LIGA BERZINA

DIZAINS:
IGOR DIMOVSKI

2022 GADA MAIJS

EIROPAS KOMISIJAS ATBALSTS ŠĪS PUBLIKĀCIJAS IZVEIDEI NENOZĪMĒ SATURA
APSTIPRINĀJUMU, KAS ATSPUGUĻO TIKAI AUTORU UZSKATUS, UN KOMISIJA NEVAR BŪT
ATBILDĪGA PAR JEBKĀDU TAJĀ IETVERTĀS INFORMĀCIJAS IZMANTOŠANU.

Līdzfinansē
Eiropas Savienības
Erasmus+ programma

SATURA RĀDĪTĀJS

1. Mācību programma.....	3
2. Ievads par invaliditāti.....	8
Grieķija.....	9
Latvija.....	9
Itālija.....	9
Ziemeļmaķedonija.....	10
3. Eiropas patstāvīgas dzīves politikas pārskats.....	11
Grieķija.....	11
Latvija.....	16
Ziemeļmaķedonija.....	21
Itālija.....	23
4. Kā cilvēki ar un bez invaliditātes attīsta prasmes.....	26
5. Kā organizēt aktivitātes heterogēnām jauniešu grupām ar un bez invaliditātes?.....	30
6. Praktiskas neformālās izglītības aktivitātes par neatkarīgu dzīvi	33
Literatūra:.....	51

1 MĀCĪBU PROGRAMMA

PROJEKTA NOSAUKUMS: Independence Way

PROJEKTA LAIKS: 01.03.2022-01.03.2024

FINANSĒJUMS: Erasmus+, Akcijas veids KA220-YOU – Jaunatnes sadarbības partnerības projekti

PROJEKTA KOORDINĀCIJA: Fondazione Don Giovanni Zanandrea Onlus Italy

PROJEKTA PARTNERI: CYA KRIK, Macedonia, Changing myself... I change the world!, Greece, Gruppo Ingegneria S.r.l. Società Benefit Italy and Latvijas Autisma apvienība, Latvia.

Projekta galvenais mērķis ir izmantojot neformālās izglītības aktivitātes (NIA), palīdzēt jauniešiem vecumā no 18 līdz 25 gadiem sasniegt autonomiju. Daloties pieredzē, atbalstot vienu otru, attīstot individuālās un sociālās prasmes, kā arī veidojot jaunas attiecības un draudzības, jaunieši apgūs patstāvīgai dzīvei nepieciešamas prasmes drošā vidē.

Neformālās izglītības aktivitātes izstrādātas un īstenotas kā instruments jaunatnes darbiniekiem, lai palīdzētu jauniešiem ar un bez invaliditātes apgūt patstāvīgas dzīves prasmes. Aktivitātes jauniešiem ļaus socializēties ar vienaudžiem (kā tas ir ierasts jauniešu centros) un attīstīt dzīves prasmes, domājot par ikdienas izaicinājumiem un iespējamiem risinājumiem.

Projekta mērķi:

- apzināt cilvēku ar invaliditāti vajadzības patstāvīgas dzīves situācijās (Individuālais izglītības plāns);
- izstrādāt inovatīvas neformālās izglītības aktivitātes, lai dotu iespēju cilvēkiem ar invaliditāti, apgūt prasmes, kas noderīgas mājās un ikdienas darbos;
- plānot aktivitātes, lai izveidotu sociāli atbalstošu draugu tīklu ap cilvēkiem ar invaliditāti (ārpus atbalsta organizācijas) arī pēc mācībām, lai izvairītos no sociālās izolācijas;
- atrast tehnoloģiskos risinājumus, lai atbalstītu neatkarīgu dzīvi mājās.

1. REZULTĀTS – Mācību programma neatkarīgai dzīvei

Pirmais rezultāts būs vērsts uz patstāvīgai dzīvei nepieciešamo prasmju nodrošināšanu jauniešiem ar invaliditāti un bez invaliditātes vecumā no 18 līdz 25 gadiem.

Lai to izdarītu, vispirms tiks veikts pētījums, kam sekos mācību programmas izstrāde.

Pētījuma mērķi:

- Aptvert labāko praksi un izaicinājumus, lai īstenotu aktivitātes par patstāvīgu dzīvi jauniešiem ar un bez invaliditātes;
- Veicināt zināšanu apmaiņu starp partnerorganizācijām un to tīkliem, īstenojot iekļaujošu patstāvīgas dzīves aktivitāšu plānu;
- Sniegt noderīgu informāciju organizācijām, kas iesaistas neformālās izglītības aktivitāšu īstenošanā.

Mācību programma satur:

- Ievadu par invaliditāti;
- Pārskatu par neatkarīgas dzīves politiku Eiropā;
- Padziļinātu informāciju par to, kā cilvēki ar un bez invaliditātes attīsta dažādas prasmes;
- Īsu ceļvedi par to, kā vadīt aktivitātes neviendabīgām jauniešu grupām ar un bez invaliditātes;
- Praktisku neformālās izglītības aktivitāšu krājumu par patstāvīgu dzīvi, kas pielāgots dažādām vajadzībām un invaliditātes veidiem.

KĀPĒC NEPIECIEŠAMA MĀCĪBU PROGRAMMA?

Praktiski rīki un padomi neformālas izglītības aktivitāšu īstenošanā, kas balstīti uz pētījumiem un saistīti ar jauniešu ar un bez invaliditātes autonomu dzīvi, nav plaši pieejami. Šī tēma ir jauna gan Eiropas savienībā (ES), gan nacionālā līmenī partnerorganizāciju valstīs.

Šāda veida aktivitātēm ir potenciāls palielināt dalībnieku, galvenokārt personu ar invaliditāti socializācijas iespējas, veicinot jaunas attiecības neviendabīgās grupās.

Lai precīzi apzinātu un patiesi apmierinātu viņu vajadzības, tika iesaistītas tiešas un netiešas mērķauditorijas grupas visās partnervalstīs (Itālija, Ziemeļmaķedonija, Grieķija un Latvija). Pētījuma procesā tika iesaistītas organizācijas, kas strādā ar jauniešiem ar un bez invaliditātes. Organizāciju iesaiste palīdzēja komandai ievākt noderīgu informāciju par labo praksi katrā valstī, inovatīvām metodēm, kā arī iespējamiem izaicinājumiem aktivitāšu īstenošanas laikā.

KĀDS IR MĀCĪBU PROGRAMMAS PAMATS?

Šī mācību programma ir sagatavota vadoties pēc metodikas, kas palīdzēja projekta partneriem pētīt jomu angļu, grieķu, latviešu un maķedoniešu valodās. Galvenokārt pētītas tika jaunatnes darbinieku pielietotajās metodes jauniešu ar invaliditāti patstāvīgas dzīves prasmju apgūšanas un atbalsta procesā.

Metodoloģiju un mācību programmu sagatavoja eksperti, kuri strādā ar mērķa grupām un kuriem pašiem ir pieredze līdzīgu mācību programmu izstrādē.

Šo mācību programmu veidoja eksperti, kuri strādā ar jauniešiem ar invaliditāti katrā no projekta partnerorganizācijām.

KAM RADĪTA MĀCĪBU PROGRAMMA?

Mācību programma palīdzēs organizācijām, kas strādā (vai vēlas strādāt) ar jauniešiem ar invaliditāti, nodrošināt aktivitātes mērķa grupas patstāvīgas dzīves atbalstam. Sākotnēji mācību programma ir paredzēta kā instruments jaunatnes darbiniekiem un pedagogiem.

Tiešie ieguvēji no mācību programmā veiktā darba ir jaunieši ar invaliditāti un viņu ģimenes.

MĀCĪBU PROGRAMMAS GALVENIE ELEMENTI

- Ievads par invaliditāti;
- Patstāvīgas dzīves politikas Eiropā pārskats;
- Ieskats kā cilvēki ar un bez invaliditātes attīsta prasmes;
- Īss ceļvedis, kā vadīt aktivitātes jauniešiem ar un bez invaliditātes neviendabīgās grupās
- Praktiskas neformālās izglītības aktivitātes, kas pielāgotas dažādām personu ar invaliditāti vajadzībām saistībā ar neatkarīgu dzīvi.

JOMAS IZPĒTES METODOLOĢIJAS RĪKI

Pēc metodoloģijas sagatavošanas partnerorganizācijas piedalījās mācību programmas izstrādē. Pētot jomu tika īstenotas 14 fokusa grupas, 16 personīgas intervijas un apkopoti 45 labās prakses piemēri.

MĒRĶA GRUPAS

Jomas izpētes fāzē iekļautās mērķa grupas:

- Jauniešu organizācijas;
- Organizācijas, kas strādā ar cilvēkiem ar invaliditāti;
- Komandas, kas strādā/apmāca vienaudžus ar invaliditāti;
- Jaunieši ar dažāda veidu invaliditāti;
- Jauniešu ar invaliditāti vecāki.

Ziemeļmaķedonija - CYA KRIK īstenoja:

3 fokusa grupas (vecāki bērniem ar invaliditāti, organizācijas un biedrības, cilvēki ar invaliditāti)

4 personīgas intervijas (persona ar redzes traucējumiem, persona ar intelektuālo invaliditāti, persona ar runas traucējumiem un persona ar cerebrālo trieku)

Labās prakses piemēri: 5 piemēri no privātiem un valsts sociālās aprūpes pakalpojumu sniedzējiem.

Iesaistīto personu skaits: 30

Latvija - Latvijas Autisma apvienība īstenoja:

4 fokusa grupas (jaunieši ar invaliditāti, vecāki un aprūpētāji)

2 personīgās intervijas (personas ar garīga rakstura traucējumiem)

Labās prakses piemēri: 2

Iesaistīto personu skaits: 73

Itālija - Fondazione Zanandrea īstenoja:

3 fokusa grupas (jaunieši ar invaliditāti, vecāki un pedagogi)

5 personīgas intervijas: jaunieši ar intelektuālās attīstības traucējumiem, garīgās veselības traucējumiem, persona ar kustību traucējumiem un persona ar redzes traucējumiem.

Labās prakses piemēri: 4 no privātām ieinteresētām pusēm

Iesaistīto personu skaits: 23

Grieķija - Changing myself... I change the world īstenoja:

4 fokusa grupas (vecāki bērniem ar invaliditāti, profesionāļi neatkarīgas dzīves un iekļaušanas jomā, jaunieši ar garīgiem, fiziskiem, redzes traucējumiem)

5 personīgas intervijas (personas ar vidēji smagiem garīgiem traucējumiem autisma spektrā, jaunieši ar redzes traucējumiem, jaunieši ar fizisku invaliditāti)

Labās prakses piemēri: 40

Iesaistīto personu skaits: 43

Kopējais iesaistīto personu skaits 4 valstīs:

14 fokusa grupās un 16 personīgās intervijās tieši iesaistītas 169 personas.

Ievākts 51 labas prakses piemērs

2 IEVADS PAR INVALIDITĀTI

Kas mēs esam un ar ko nodarbojamies - invaliditāte organizācijas un sabiedrības kontekstā:

CYA KRIK mērķa grupas ir jaunieši un pieaugušie ar īpašām vajadzībām

Organizācijas īstenotās programmas tiek sadalītas dažādās kategorijās:

- Ikgadējas aktivitātes speciālās izglītības vidusskolās Maķedonijā (intelektuāli un maņu traucējumi)
- Ikdienas aktivitātes Krikni ergoterapijas centrā pieaugušajiem ar dažādu veidu invaliditāti
- Dienas centrs pieaugušo ar invaliditāti patstāvīgai dzīvei - patstāvīgas dzīves atbalstīšana, 3 māju koordinēšana un izmitināšana tajās, katrā mājā dzīvo 15 cilvēki ar dažādu veidu invaliditātēm.

Fondazione Zanandrea pārvalda dienas centru un sabiedriskā darba centru. Dienas centrā tiek uzņemti cilvēki ar vidēji smagiem traucējumiem, savukārt darba centrā uzņem jauniešus ar viegliem traucējumiem, piedāvājot jauniešu grupai ar un bez invaliditātes prasmju apguvi darba vietā.

Pašvaldības teritorijā atrodas arī pieaugušo ar īpašām vajadzībām dzīvojamā struktūra un arodcentrs. Šīs struktūras uzņem lielākoties cilvēkus ar intelektuālu invaliditāti, trūkst specializētu struktūru cilvēkiem ar fiziskiem traucējumiem vai ar iegūtiem traucējumiem, kā arī struktūru nepilngadīgajiem ar speciālām vajadzībām. Šī iemesla dēļ Fondazione Zanandrea piedalīsies valsts fonda (Fondazione Con il Sud/Impresa Sociale Con I Bambini) izsludinātajā aicinājumā, kura mērķis ir veicināt pasākumus nepilngadīgajiem ar speciālām vajadzībām.

Latvijas Autisma apvienība sniedz atbalstu bērniem, jauniešiem un pieaugušajiem ar autismu un viņu ģimenēm, kā arī apvieno resursus personu ar autismu aizstāvēšanai un viņu tiesību aizsardzībai.

GRIEĶIJA

Saskaņā ar valsts statistiku 18,2 % Grieķijas iedzīvotāju ir veselības problēmas vai kāda veida invaliditāte, un puse no šiem cilvēkiem ir vecāki par 65 gadiem. Sabiedrībā dominējošie invaliditātes veidi ir garīga, fiziska un redzes invaliditāte. Grieķijā invaliditāte ir definēta kā stāvoklis, kurā ilgstoši vai pastāvīgi tiek ierobežota personas darbība, tostarp fiziski traucējumi, maņu traucējumi, kognitīvi traucējumi, intelektuālie traucējumi, garīga rakstura traucējumi un dažāda veida hroniskas slimības, kas ietekmē personas pašaprūpes spējas.

LATVIJA

Latvijā invaliditāte tiek definēta kā ilgstošs vai pastāvīgs funkcionēšanas ierobežojums, kas ietekmē personas garīgās vai fiziskās spējas, pašaprūpi un integrāciju. Ar invaliditāti saistīto dokumentāciju persona var iesniegt un izskatīt iestādēs ērtā veidā, ja ir pieejams dators un identifikācijai nepieciešamā informācija.

Latvijā normatīvajos aktos ir noteiktas trīs invaliditātes grupas:

I grupa (ļoti smaga invaliditāte), II grupa (smaga invaliditāte) un III grupa (vidēji smaga invaliditāte).

ITĀLIJA

Itālijā oficiālā definīcija ir ierosināta galvenajā likumā, kas veltīts cilvēku ar invaliditāti tiesībām un pienākumiem, kas ir likums: 104/92.

Persona ar invaliditāti ir persona, kurai ir stabilizēti vai progresējoši fiziski, psihiski vai sensori traucējumi, kas rada grūtības mācībās, attiecībās vai darba integrācijā.

ZIEMEĻMAĶEDONIJA

Ziemeļmaķedonijā trūkst vienas vispārējas definīcijas, invaliditātes definīcija ir atrodama īpašos tiesību aktos, kur tā neatbilst Pasaules Veselības organizācijas (PVO) noteikumos publicētajai klasifikācijai personu ar invaliditāti fizisko vai garīgās attīstības specifisko vajadzību novērtēšanai.

Saskaņā ar (PVO) vadlīnijām personas ar fiziskās vai garīgās attīstības traucējumiem, kurām ir īpašas vajadzības, ir:

- Personas ar redzes traucējumiem (ar daļējiem traucējumiem un akli);
- Personas ar dzirdes traucējumiem (vājdzirdīgi un nedzirdīgi);
- Cilvēki ar balss, runas un valodas traucējumiem;
- Personas ar fizisku invaliditāti;
- Personas ar garīgiem traucējumiem (viegli, vidēji smagi, smagi un dziļi);
- Personas ar autismu;
- Hroniski slimi cilvēki;
- Personas ar vairāku veidu invaliditāti (kombinētas invaliditātes).

3 EIROPAS PATSTĀVĪGAS DZĪVES POLITIKAS PARSKATS

GRIEĶIJA

Deinstitutionalizācijas (DI) process Grieķijā

Likums 2072/1992 noteica noteikumus institucionālo un sabiedriskās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanas centru izveidei personām ar invaliditāti. Ministra lēmums 1998. gadā noteica nosacījumus, priekšnosacījumus, procesus, personālu un resursus, lai izveidotu "Mājokli atbalstītai dzīvei", lai nodrošinātu deinstitutionalizāciju un neatkarīgu dzīvi cilvēkiem ar invaliditāti.

Likums 2716/1999 ļauj slēgt sešas valsts psihiatriskās slimnīcas un izveidot vairākus segmentētus garīgās veselības pakalpojumus - ilgtermiņa un īstermiņa mājokļus pieaugušajiem un jauniešiem ar invaliditāti, kas izvietoti dzīvokļos, viesnīcās, valsts iestādēs (tostarp slimnīcās) vai privātu (peļņas vai bezpeļņas) organizāciju apsaimniekotās telpās, likums arī noteica noteikumus sociālajiem uzņēmumiem ar ierobežotu atbildību.

Likums 4538/2018 nodrošina bērnu ar invaliditāti adopciju, vienlaikus izveidojot regulējumu bērnu ar invaliditāti profesionālai adopcijai[1].

Saskaņā ar Eiropas Sociālā fonda Speciālā koordinācijas un uzraudzības dienesta 2019. gada jūlijā veikto pētījumu, Grieķijā darbojas 120 atbalstītas dzīves nami, kuros dzīvo vairāk nekā 500 cilvēku. Struktūras ir sadalītas ēkās, kurās izmitina 1 līdz 4 personas ar invaliditāti un 5 līdz 9 aprūpētājus.

[1] Country report Greece EL-ANED 2018-19-Country report Living independently - final for web.docx

2019.gada aprīlī struktūras kļuva pieejamas visām personām ar fiziskiem, garīgiem un/vai sensoriem traucējumiem, kuras sasniegušas 18 gadu vecumu un nespēj veidot patstāvīgu dzīvi. 11 atbalstītas dzīves mājokļi ietver izmitināšanu dzīvokļos 20 dzīvojamās ēkās, paralēli sniedzot citus dienas aprūpes pakalpojumus.

Pamatojoties uz aktuālākajiem Darba un sociālo lietu ministrijas datiem, 2017.gadā divpadsmit sociālās labklājības centros un Evrytania Hronisku slimību ārstēšanas centrā ir izmitināti 665 cilvēki ar hroniskām slimībām un 2017.gadā 1773 pieaugušie ar invaliditāti vai hroniskām slimībām saņem atbalstu desmit privātos hronisku slimību ārstēšanas centros.

Nevalstiska organizācija (NVO) "Bērnu tiesību konvencijas tīkls" 2011. gadā norādīja, ka kopumā tajā laikā ilgstošas uzturēšanās iestādēs Grieķijā dzīvoja 3000 personu ar invaliditāti, no kurām 30 % bija bērni, pusaudži un jaunieši.

Laika posmā no 2014.-2020.gadam izveidoti 54 dienas centri personām ar invaliditāti un 54 dienas centri bērniem un jauniešiem.

Privāti pakalpojumi

DI process dod iespēju privātām ieinteresētām pusēm/institūcijām sniegt sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, lai tās labāk iesaistītu sabiedrībā.

Reģionālās iestādes ir atbildīgas par institucionālās/stacionārās aprūpes pakalpojumu licencēšanu (izveidošanu, darbību un uzraudzību). Vietējās pašvaldības uzņemas pārvaldīt struktūras, kas sniedz kopienas pakalpojumus. Atbalstītas dzīves namu var dibināt ne tikai privāto tiesību subjekti, bet arī publisko tiesību subjekti; ko varētu interpretēt kā līdzekli, lai veicinātu plašāku atbalstītas dzīves namu izveidi.

Privātās ieinteresētās puses licencē sociālo pakalpojumu licencēšanas komisija, kas atrodas Darba, Sociālās nodrošināšanas un solidaritātes ministrijas (Labklājības ģenerālsekretariāta) pārraudzībā.

Sociālo pakalpojumu akreditācija (licencēšana) tiek veikta pēc vadlīnijām, kas nosaka visus pakalpojuma izveidei, darbībai un uzraudzībai nepieciešamos nosacījumus. Atkarībā no sociālā dienesta veiktās darbības specifikas Komisija ņem vērā Izglītības ministrijas noteiktos noteikumus, digitālo pārvaldību u.c. Pieaugušajiem ar invaliditāti paredzēto telpu izveidi atbalsta no veselības sistēmas finansējuma, un tās bieži vien pārvalda publiskās un privātās partnerības. Ilgtermiņa aprūpi rīcībnespējīgiem vecāka gadagājuma cilvēkiem (galvenokārt nabadzīgiem vai vieniem) nodrošina aptuveni 240 aprūpes nami (dzīvojamās un aprūpes iestādes), ko pārvalda privātas (peļņas un bezpeļņas) organizācijas. Organizāciju modeli bieži regulē reģionālā akreditācija, kas apliecina privāto pakalpojumu sniedzēju kvalitāti. Lēmumu par to, kurš pakalpojums ir piemērotākais cilvēku ar invaliditāti integrācijai, pieņem sociālie dienesti kopā ar veselības sistēmas sociālajiem darbiniekiem.

Procesa partneri ir Eiropas Savienības (ES) komisija, ANO Bērnu fonds, Nacionālā personu ar invaliditāti konfederācija (N.F.D.P), kas pārstāv vairāk nekā 35 pilntiesīgas dalīborganizācijas (43% no konfederācijas izpildpadomes ir cilvēki ar invaliditāti). Īpašais sekretariāts ieinteresēto pušu koordinācijai, sadarbojas ar vietējām iestādēm, neatkarīgām iestādēm, nevalstiskām organizācijām un starptautiskām organizācijām un dalībniekiem, sekretariāts pārvalda saistītās programmas un finansējumu.

Kādas institūcijas sniedz mājokļus? Cik personas šobrīd atrodas slēgtās struktūrās un dienas aprūpes iestādēs? Kādi ir nākotnes plāni?

Saskaņā ar kopīgo ministru lēmumu oik.60135/1579: "Programma: "Personu ar invaliditāti deinstitucionalizācija" (Government Gazette 2017d), šī pilotprojekta galvenais mērķis ir pārvietot visas personas ar invaliditāti no slēgtām struktūrām uz dienas aprūpes iestādēm, kas ir vairāk orientētas uz kopienu un/vai ģimeni, kā arī uz dažu šo personu atgriešanos savā ģimenes vidē ar viņu paralēlo atbalstu."

Grieķijas Statistikas iestāde pēc sociālās aprūpes un aizsardzības vienību izpētes uzsver, ka 2017. gadā sociālā atbalsta saņēmēju kopējais skaits ir 10840, no kā 73,3% atrodas atvērta aprūpes centru pārraudzībā.

510 kopienas dzīvojamās būves cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem nodrošina izmitināšanas, aprūpes un aizsardzības pakalpojumus aptuveni 4100 saņēmējiem. Tos pārvalda valsts un bezpeļņas organizācijas, un tos finansē valsts un Grieķijas Veselības aprūpes pakalpojumu organizācija (EOPYY).

Pastāvīgu un daļēji pastāvīgu aprūpi pieaugušajiem un bērniem ar invaliditāti, kā arī nabadzībā dzīvojošiem cilvēkiem vecumā no 65 gadiem, kuri dzīvo vieni un kuriem nepieciešama aprūpe, valsts nodrošina ar 12 reģionālajiem "sociālās labklājības centriem", kas 2017. gadā sastāvēja no:

- 44 sociālās labklājības centriem:
- 21 Hronisku slimību pansionāta pieaugušajiem ar invaliditāti un vecāka gadagājuma cilvēkiem. Lielākā daļa šo struktūru ir vērsta uz pieaugušajiem ar invaliditāti (tostarp vecāka gadagājuma cilvēkiem ar invaliditāti), bet dažas no tām nodrošina aprūpi tikai trūcīgiem vecāka gadagājuma cilvēkiem.

Pieejamie dati (ELSTAT, 2018) liecina, ka 2017. gadā šīs nodaļas nodarbināja 1227 cilvēkus un sniedza pakalpojumus 2047 pacientiem (gan stacionārajā, gan mājas aprūpē):

- 13 Bērnu sociālās aizsardzības centri;
- 6 Rehabilitācijas centri cilvēkiem ar invaliditāti un četras citas attiecīgas struktūras.

Šos aprūpes centrus finansē no valsts budžeta un no dienasnaudas, ko maksā EOPYY:

- Atveseļošanās un fiziskās un sociālās rehabilitācijas centru (KAFKA) un cilvēku ar invaliditāti izglītības, apmācības un sociālā atbalsta centru (KEKYKAMEA) sniegtie rehabilitācijas pakalpojumi (ambulatori) nodoti Nacionālajai veselības sistēmai
- Valsts sociālās solidaritātes centrs (EKKA)
- Valsts Nedzirdīgo fonds (EIK)
- Neredzīgo izglītības un rehabilitācijas centrs (KEAT)

Kādi pasākumi atbalsta izveidotos neatkarīgas dzīves un dienas centrus?

- Patstāvīgas dzīves mājokļu radīšanas programmas veicināšana, pamatojoties uz spēkā esošajiem tiesību aktiem un projektēšanas pamatnostādņem;
- Pieejamas apkaimes programmas veicināšana, pamatojoties uz pašreizējiem tiesību aktiem un iekļaujoša dizaina vadlīnijām;
- Mobilo intervences vienību izveide katrā kopienas centrā sadarbībā ar sociālajiem dienestiem un vietējām iestādēm;
- Izstrādāt un ieviest rīcības plānu agrīnai izglītības pasākumu veikšanai ar mērķi laikus noteikt īpašas izglītības vajadzības un piedāvāt nepieciešamo izglītības atbalstu (laikus noteikt un atbilstoši apmācīt skolotājus un citu personālu).

Atbildīgās un iesaistītās iestādes: Izglītības un reliģiju ministrija, Labklājības un sociālo lietu ministrija un veselības ministrija

Pasākumi, kas vērsti uz izglītības sistēmas uzlabošanu, kā norādīts Nacionālajā rīcības plānā personu ar invaliditāti tiesību jomā (2020):

- Izstrādāt un ieviest rīcības plānu agrīnai izglītības pasākumu veikšanai ar mērķi laikus noteikt īpašas izglītības vajadzības un piedāvāt nepieciešamo izglītības atbalstu (laikus noteikt un atbilstoši apmācīt skolotājus un citu personālu).

Atbildīgās un iesaistītās iestādes: Izglītības un reliģiju ministrija, Labklājības un sociālo lietu ministrija un veselības ministrija

- Darba grupas izveide cilvēku ar redzes traucējumiem mobilitātei, orientācijai un ikdienas dzīves prasmju attīstīšanai saistībā ar efektīvu valsts politikas plānošanu.
- Grafiks: 2021. gada laikā

Atbildīgās un iesaistītās iestādes: Darba un sociālo lietu ministrija - Sociālās solidaritātes un cīņas pret nabadzību ģenerālsekretariāts.

Izglītība un apmācība katram

Rādītāji: jauna institucionālā sistēma iekļaujošai izglītībai, Stratēģiskā rīcības plāna pabeigšana, jauna sistēma agrīnai iesaistīšanai pirmsskolas izglītībā, izglītojamo skaits un procentuālais īpatsvars speciālajās skolās un atbalsta dienestos (paralēlais atbalsts, integrācijas klases

LATVIJA

Deinstitucionalizācijas process Latvijā

Ceļš uz deinstitucionalizācijas procesa īstenošanu Latvijā sākās pēc neatkarības atgūšanas - 1992. gadā līdz ar likuma "par invalīdu medicīnisko un sociālo aizsardzību" pieņemšanu, kas definēja cilvēku ar invaliditāti tiesības un valsts un pašvaldību saistības pret personām ar invaliditāti Latvijas Republikā.

Lai uzlabotu personu ar invaliditāti stāvokli valstī, 1998. gadā Labklājības ministrija izveidoja darba grupu personu ar invaliditāti integrācijas koncepcijas "vienādas iespējas visiem" izstrādei. Taču pēc 10 gadiem tika atzīts, ka darbs pie vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanas personām ar invaliditāti netiek veikts pietiekami veiksmīgi un konstruktīvi. Galvenais šķērslis koncepcijas īstenošanai bija nepietiekams finansējums, kā arī nepietiekama ministriju iesaiste un ieinteresētība šī jautājuma risināšanā.

2012. gadā tika izstrādātas ES vadlīnijas pārejai no dzīves iestādē uz dzīvi kopienā, un 2013. gadā Tiesībsarga birojs publicēja ziņojumu par valsts sociālās aprūpes centriem pieaugušajiem ar garīga rakstura traucējumiem. Ziņojumā norādīts, ka personām ar invaliditāti ir tiesības dzīvot kopienā, saņemt kopienā balstītus pakalpojumus un kļūt par pilnvērtīgiem sabiedrības locekļiem.

2015. gadā tika apstiprināts "Darbības plāns deinstitucionalizācijas ieviešanai 2015.-2020. gadam", un piešķirot finansējumu no Eiropas Sociālā fonda, deinstitucionalizācijas process tika sākts visā Latvijā. Šis process vēl turpinās, un joprojām ir daudz uzlabojumu, kas jāveic.

Privātie pakalpojumu sniedzēji

Valsts finansētu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšana primāri tiek organizēta valsts dibinātās institūcijās un līgumslēdzējainstitūcijās, kurām deleģēts valsts pārvaldes uzdevums - ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšana pieaugušajiem ar ļoti smagiem un smagiem garīga rakstura traucējumiem (ar 1. un 2. invaliditātes grupu), un tikai tad, ja vietu skaits minētajās institūcijās ir nepietiekams. Līgumi par pakalpojumu sniegšanu ar citiem sociālo pakalpojumu sniedzējiem (valsts, pašvaldības vai privātpersonas dibinājumiem) tiek slēgti publiskā iepirkuma procedūrā.

Pakalpojumus sniedz pašvaldības iestādes vai iestādes, kas saņēmušas pašvaldības finansējumu. Valsts ar līdzfinansējumu 50 procentu apmērā piedalās grupu māju (dzīvokļu) izveidē un aprīkošanā to izveidošanas gadā, kā arī piedalās ar uzturēšanās grupu mājā (dzīvoklī) saistīto izdevumu finansēšanā 50 procentu apmērā.

Lai saņemtu valsts līdzfinansējumu dienas centra izveidei un uzturēšanai, tiek noteikti šādi kritēriji:

- pakalpojumu sniedzējs ir reģistrēts uzņēmumu reģistrā vai ir pašvaldības iestāde;
- viens no pakalpojumu sniedzēja darbības veidiem ir sociālo pakalpojumu sniegšana;
- pašvaldība nodrošina līdzfinansējumu dienas centra izveidei un uzturēšanai - dienas centra izveides vai pakalpojumu sniegšanas apraksts izstrādāts atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka prasības dienas centra pakalpojumu sniedzējiem;
- ēkas vai telpas ir piemērotas vai izmantojamas dienas centra pakalpojuma sniegšanai;
- paredzētais dienas centra klientu skaits nav mazāks par 12 klientiem.

Deinstitutionalizācijas procesa atbalsts

Labklājības ministrija īsteno projektu sadarbībā ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru, Nodarbinātības valsts aģentūru, Sabiedriskās integrācijas fondu, Veselības un darbaspēju ekspertīzes ārstu valsts komisiju, Valsts sociālās aprūpes centru "Rīga", Valsts sociālās aprūpes centru "Kurzeme", Valsts sociālās aprūpes centru "Zemgale", Valsts sociālās aprūpes centru "Latgale", Valsts sociālais centrs "Vidzeme", Latvijas pašvaldību Savienību, Latvijas Neredzīgo Savienību, Latvijas Nedzirdīgo Savienību, Iekšlietu ministrijas Informācijas centru, Iekšlietu ministrijas pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi.

Ar vairākām institūcijām Latvijā līdz 2024. gadam ir noslēgta vienošanās par valsts apmaksātu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu pieaugušajiem ar ļoti smagiem un smagiem garīga rakstura traucējumiem (1. un 2. grupas invaliditāti).

Ar dažām organizācijām tika noslēgti līgumi publiska iepirkuma ietvaros:

SIA "Health Centre Ilūkste" -124 klienti

SIA "Atsaucība" – 260 klienti

Sociālās aprūpes centrs "Stūrīši", ko organizē "Latvijas Sarkanais Krusts" – 45 klienti

Sociālās aprūpes centrs "Pīlādzis" – 70 klienti

Citas iestādes saņēma valsts pārvaldes deleģētu uzdevumu – nodrošināt sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus:

Slimnīca "Ģintermuiža" - 100 klienti

Daugavpils Psihoneiroloģiskā slimnīca – 177 klienti

Rīga Psihiatrijas un narkoloģijas centrs – 74 klienti

Šobrīd DI projekti tiek īstenoti visos Latvijas reģionos un tajos piedalās 115 pašvaldības. Pašvaldības, kas nepiedalās projektos, nesaņem ES finansējumu un izmanto pašvaldības vai citus pieejamos resursus sociālo pakalpojumu attīstībai.

Pašvaldības sociālie dienesti apzinājuši cilvēkus (gan bērnus ar invaliditāti, gan pieaugušos ar garīga rakstura traucējumiem), kuri vēlas iesaistīties projekta darbībā, un neatkarīgi speciālisti, izmantojot vienotu metodiku, izvērtē katra cilvēka individuālās vajadzības un izstrādā individuālu atbalsta plānu. Ja individuālā atbalsta plānā definēto pakalpojumu sniegšanai nav nepieciešams izbūvēt jaunu infrastruktūru, pašvaldības sociālais dienests var sākt pakalpojumu sniegšanu.

Balstoties uz individuālo vajadzību izvērtēšanas rezultātiem, esošās situācijas analīzi un prognozēm par pakalpojumu pieprasījumu nākotnē, pašvaldības kopīgi plāno, kā jaunos sociālos pakalpojumus izvietot tā, lai tie būtu viegli pieejami cilvēkiem, bet nevajadzīgi nedublētos. Ar pašvaldībām saskaņoti sociālo pakalpojumu attīstības risinājumi ir iekļauti plānošanas reģionu DI plānos.

No 2016. līdz 2022. gadam Latvijā:

- Tika novērtēti 2812 cilvēki ar garīga akstura traucējumiem, 3089 bērni ar funkcionālu invaliditāti un 12128 audžuģimenes bērni ar mērķi noteikt viņu individuālās vajadzības;
- Tika izstrādāti un apstiprināti piecu plānošanas reģionu plāni saistībā ar deinstitucionalizēšanas procesu;
- Tika slēgtas 2 ilgstošās aprūpes iestādes;
- Uzsākta sociālo pakalpojumu sniegšana kopienā 1 166 pieaugušajiem ar garīgās attīstības traucējumiem, 2 179 bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un 1032 viņu likumīgajiem pārstāvjiem.

Informācija par sociālajiem pakalpojumiem, privātajiem un publiskajiem pakalpojumu sniedzējiem

Līdz 2022.gada beigām plānotas investīcijas 151 sociālo pakalpojumu sniedzējam, lai atbalstītu DI pakalpojumu sniegšanu cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, kas kopumā sasniedz 2092 klientus, tai skaitā:

- 57 dienas aprūpes centros ar 959 vietām;
- 53 grupu mājās (dzīvokļos) ar 626 vietām;
- 33 specializētajās darbnīcās ar 488 vietām;
- 8 specializētos pakalpojumos ar 19 vietām.

2022. gadā pakāpeniski attīstās jauno sociālo pakalpojumu infrastruktūra, kas paplašina kopienā balstītu sociālo pakalpojumu sniegšanas iespējas.

Grupu mājas

Gandrīz visas grupu mājas Latvijā ir izveidotas deinstitucionalizācijas procesā pateicoties ES finansējumam, kas ir pieejams plānošanas reģioniem un iepirkumu procedūrām, ko koordinē pašvaldības. Tuvākais piemērs privātam mazas grupu mājas pakalpojumu sniedzējam ir organizācija "Latvijas Kustība par neatkarīgu dzīvi", kas tika izveidota 2009. gadā.

Kopš 2014. gada organizācija sniedz dienas centra pakalpojumus cilvēkiem ar smagiem un ļoti smagiem intelektuālās attīstības traucējumiem, autismu un uzvedības traucējumiem. Dienas centrā piedalās 20 jaunieši. Dienas centra pakalpojumu sastāvdaļa ir sveču darbnīca, kurā jaunie cilvēki ar smagiem attīstības traucējumiem ražo augstas kvalitātes sveces.

Vēl viens piemērs ir Latvijas Samariešu apvienība - sabiedriskā labuma organizācija. Tā ir viena no lielākajām nevalstiskajām organizācijām Latvijā, kurā strādā vairāk nekā 1000 darbinieki un ir vairāk nekā 300 brīvprātīgo ar mērķi veicināt sociālo iekļaušanu, savstarpēju palīdzību, sociālo atbildību un dalību.

Viņiem ir vairākas grupu dzīvokļu mājas cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem - 18 Rīgā un 16 Valmierā, tostarp divi dzīvokļi cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

DI procesa piedāvātās iespējas

DI procesa atbalstam tiek rīkoti arī informatīvi un izglītojoši pasākumi, tostarp informatīvas kampaņas par sabiedrības attieksmes maiņu pret cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un bez ģimenes apgādības palikušiem bērniem. Informatīvajā kampaņā izveidota mājaslapa <https://cilveksnevisdiagnoze.lv/>. Tajā ir informācija, kas veicina izpratni par cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, individuālās attieksmes nozīmi un kopienā balstītiem sociālajiem pakalpojumiem.

Sociālo pakalpojumu deinstitucionalizācijas ietvaros Latvijā tika uzlabota pakalpojumu kvalitāte un palielināts to cilvēku skaits, kas tos var izmantot. Šie pakalpojumi ietver: [2]

- Personīgu asistentu personai ar invaliditāti
- Izglītības asistentu personai ar invaliditāti
- Dienas centrus cilvēkiem ar invaliditāti
- Mākslas, amatniecības un citas specializētas darbnīcas
- Sociālo uzņēmējdarbību

[2] IMPLEMENTATION OF DI PROCESS
[HTTPS://VVC.GOV.LV/IMAGE/CATALOG/DOKUMENTI/IMPLEMENTATION_OF_DEINSTITUTIONALISATION_2015-2020.PDF](https://vvc.gov.lv/image/catalog/dokumenti/implementation_of_deinstitutionalisation_2015-2020.pdf)

ZIEMEĻMAĶEDONIJA

Deinstitutionalizācijas process Ziemeļmaķedonijā

Ziemeļmaķedonijā deinstitutionalizācijas process sākās 2000. gada sākumā, bet 2017. gadā palielinājās to pakalpojumu saņēmēju skaits, kas tika pārvietoti no iestādēm kopienās. [3] Šis process sniedz iespēju privātām ieinteresētajām personām un iestādēm arī nodrošināt sociālo pakalpojumu cilvēku ar invaliditāti dzīvei kopienās. Privātās ieinteresētās personas licencē Sociālo pakalpojumu licencēšanas komisija, kas strādā Darba un Sociālās politikas ministrijas uzraudzībā. Iestādes neiesaistās nevienā licencēšanas procesā, tās tikai izveido grupas mītnes vienības.

Darba un Sociālās politikas ministrijas mērķis līdz 2020. gadam pārcelt visus iestāžu bērnus un jauniešus uz dzīvi kopienas grupu mājās tika veiksmīgi izpildīts. Turpmākajos 2 gados uzsvars tika likts uz pieaugušo pārcelšanu.

DI process Ziemeļmaķedonijā dod iespēju privātām ieinteresētām personām un iestādēm piedalīties kopienas māju veidošanā. Tas nozīmē, ka jebkura organizācija var vērsties ministrijā pie komisijas, ja vēlas nodrošināt pakalpojumu patstāvīgai dzīvošanai. Ministrijas partneri deinstitutionalizēšanas procesa realizācijā ir ES delegācija, ANO Attīstības padome un ANO Bērnu fonds.

Šobrīd Ziemeļmaķedonijā cilvēki ar invaliditāti, kam nav pieejama ģimenes aprūpe, tiek galvenokārt izmitināti 3 lokācijās:

- Speciālā iestāde Demir Kapija pārsvarā uzņem cilvēkus ar invaliditāti virs 30 gadu vecuma, šobrīd aprūpē atrodas 130 cilvēki. Sākotnēji, 2000.gadā šeit dzīvoja 300 cilvēki ar invaliditāti, 2024. gadā iestādē dzīvos ap 60 cilvēku. Izmaiņas notiek saistībā ar ES atbalstītiem projektiem, kuru ietvaros tiek izkārtotas grupu mājas un radītas mazākas kopienas.
- Rehabilitācijas iestādē Banja BANSKO atrodas 63 saņēmēji [4] ar 11 pārceltiem darbiniekiem. [5]
- Bērnu un jauniešu rehabilitācijas iestādē TopANSKO Pole.

[3] INFO ABOUT DI PROCESS [HTTPS://MIA.MK/DEINSTITUCIONALIZACI-A-NEMA-VE-E-DECA-POD-18-GODINI-SMESTENI-VO-GLOMAZNI-INSTITUCII/](https://mia.mk/deinstitutionalizaci-a-nema-ve-e-deca-pod-18-godini-smesteni-vo-glomazni-institucii/)

[4] Information for private provider and the beneficiaries which are resettled <http://www.porakanegotino.eu.mk/index.php/services/investment-planning>

[5] Report of the work of Banka BANSKO 2018 <http://zsd.gov.mk/wp-content/uploads/2021/03/Izvestaj-za-rabotata-na-JU-Zavod-za-zastita-i-rehabilitacija-Banja-BANSKO-Strumica-2018.pdf>

Privātu pakalpojumu sniedzēju piedāvātās kopienas mājas

Ziemeļmaķedonijā izveidotas aptuveni 30, privātu pakalpojumu sniedzēju piedāvātās, kopienas mājas.

Poraka Negotino - 18 grupu mājas, 9 Skopjē un 9 Negotino, ar kopumā 85 iedzīvotājiem.[6]

Asociācija Humanost - 4 grupu mājas ar 20 iedzīvotājiem.

Asociācija cilvēkiem ar cerebrālo trieku - 2 grupu mājas ar 10 iedzīvotājiem.

CYA KRIK - 3 grupu mājas ar 15 iedzīvotājiem no 2023.gada

Ziemeļmaķedonijas sociālo dienestu deinstitucionalizācijas ietvaros tika uzlaboti pakalpojumi un palielināts to cilvēku skaits, kas tos var izmantot. Daži pakalpojumi:

- Personīgais asistents personai ar invaliditāti - personīgais asistents tiek piedāvāts, lai dienas laikā atbalstītu personu ar invaliditāti. Personīgais asistents parasti strādā 4-6 stundas dienā, 5 dienas nedēļā. Asistents palīdz personai ar invaliditāti veikt dažādas darbības, par kurām vienojas ar personu un viņu ģimeni. Palīdzību var sniegt mājās, bet arī jebkurā citā vietā, piemēram: ejot iepirkties, sabiedriskās aktivitātēs un citās interesēs, kādas ir cilvēkam ar invaliditāti.
- Izglītības asistents personai ar invaliditāti - izglītības asistents tiek piedāvāts, lai atbalstītu personu ar invaliditāti, kas apmeklē nodarbības pamatskolā. Vispārizglītojošajām vidusskolām izglītības asistents joprojām netiek attīstīts kā pakalpojums galvenokārt tāpēc, ka, lai to izdarītu, būtu nepieciešamas izmaiņas Augstskolu izglītības likumā. Izglītības asistents parasti strādā 4-6 stundas dienā, 5 dienas nedēļā. Asistents palīdz personai ar invaliditāti veikt uzdevumus, kas saistīti ar pamatskolu un izglītības iegūšanu. Komunikācijā ar pedagogiem un pārējo komandu izglītības programma ir pielāgota skolēna spējām. Palīdzība tiek sniegta tieši skolā.
- Dienas centrs cilvēkiem ar īpašām vajadzībām — dienas centri tiek izveidoti kā privāti vai sabiedriski centri. Sabiedriskos dienas centrus uztur Sociālā Darba ministrija, ir 32 šādi centri. Privātais pakalpojumu sniedzējs Poraka pārvalda 6 privātos dienas centrus. [7]

Kopumā pakalpojumus izmanto aptuveni 450 cilvēki ar īpašām vajadzībām.

[6] 11 beneficiaries resettled in the communities https://mtsp.gov.mk/pocetna-ns_article-shahpaska-so-deinstitucionalizacijata-zavodot-za-rehabilitacija-banja-bansko-kje-prerasne-vo-sovreme.nspix

[7] About the daily centers in Macedonia https://cms.mtsp.gov.mk/uslugi-i-prava-ns_article-dnevni-centri.nspix

Mērķa grupas katram no dienas centriem ir atšķirīgas, pamatojoties uz vietējo kopienu vajadzībām. Daži centri domāti cilvēkiem ar intelektuāliem traucējumiem, daži īpaši cilvēkiem ar galvas smadzeņu paralīzi, daži - cilvēkiem ar Dauna sindromu, daži - cilvēkiem ar autismu u.c. Aktivitātes nodrošina izglītots personāls ar speciālā pedagoga, logopēda, psihologa un aprūpētāja izglītību. Aktivitātes tiek nodrošinātas atbilstoši saņēmēju vajadzībām. Darba dienas ir no pirmdienas līdz piektdienai parasti no plkst. 8 līdz 16 (centri darba laiku pārvalda pēc savām vajadzībām).

ITĀLIJA

DI process Itālijā

Likums “dopo di Noi” (“Pēc mums”) n.112/2016 ir stājies spēkā 2016. gada jūnijā, un tā uzmanības centrā ir cilvēku ar smagiem traucējumiem aizsardzība un iekļaušana sabiedrībā.

2019. gadā Itālijā cilvēki ar invaliditāti ir 3 miljoni un 150 tūkstoši (5,2% iedzīvotāju). Gandrīz pusotrs miljons tomēr ir vecāki par 75 gadiem, un saskaņā ar Itālijas likumiem par cilvēkiem ar invaliditāti virs 65 gadiem rūpējas pakalpojumi vecāka gadagājuma cilvēkiem.

Ievērojot likumu “dopo di Noi”, Labklājības un sociālās politikas ministrija noteica 150 000 potenciālos atbalsta saņēmējus projektiem par neatkarīgu dzīvi. Jaunākie oficiālie dati par autonomo dzīves pieredzi saskaņā ar Likumu 112/2016 ir datēti ar 2018. gadu un ziņo tikai par 6000 iesaistītajiem cilvēkiem. Daudzi ierobežojumi likuma piemērojamībai izriet no līdzekļu trūkuma, kā arī no grūtībām valsts pārvaldes iestādēm pārvaldīt šāda veida pakalpojumus

Itālijā vietējie sociālie dienesti, kopā ar veselības aprūpes sistēmu, pārvalda iedzīvotājiem ar invaliditāti paredzētus dzīvojamos pakalpojumus. Likums “dopo di Noi” ir devis jaunas iespējas, kas par centrālo punktu izvirza ģimenes, lai dibinātu mazas dzīvokļu grupas. Viena no īstenotajām modalitātēm ir “trasta” institūcija, kas ir akts, kas ļauj izlīgumam izteikt savas vēlmes, skaidri definējot trasta mērķi, pilnvarnieka uzdevumus un pilnvaras, kā arī labuma guvējus.

Tas nozīmē, ka privāts pakalpojumu sniedzējs var pārvaldīt pakalpojumus, sazinoties ar ģimenēm privāti. Nav nepieciešama ministrijas akreditācija neatkarīgas dzīves projektu vadīšanai, bet privātais pakalpojumu sniedzējs var piedāvāt grupu dzīvokļu projektus un ģimene var pieteikties valsts līdzekļiem, lai atbalstītu saviem bērniem veltītā projekta izmaksas.

2021. gadā Eiropas Savienības programma ar nosaukumu "Nākamās paaudzes ES" dibināja nozīmīgu iespēju atbalstīt 700 eksperimentālus projektus visā Itālijā un atjaunot vismaz 700 dzīvokļus un nodrošināt tos ar augstām tehnoloģiskām iekārtām, lai veicinātu cilvēku ar invaliditāti patstāvīgu dzīvi.

Nacionālā līmenī DI procesu Itālijā atbalsta ES delegācija, ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām (Ņujorka, 2006)

Itālijā akreditētas iestādes, kas veltītas cilvēkiem ar invaliditāti, uzņem 34 000 cilvēku visā valstī (ISTAT 2020). Veselības aprūpes sistēmā tiek atbalstītas iekārtas, kas paredzētas pieaugušajiem ar invaliditāti, un tās bieži pārvalda publiskā un privātā sektora partnerības. Pārvaldības modeli bieži regulē reģionālā akreditācija, kas apliecina privāto pakalpojumu sniedzēju kvalitāti. Lēmumu par to, kurš pakalpojums ir vispiemērotākais cilvēku ar invaliditāti integrācijai, pieņem sociālie dienesti kopā ar veselības aprūpes sistēmas sociālajiem darbiniekiem.

Privātu pakalpojumu sniedzēju piedāvātās grupu mājas

Itālijā ir valsts pamatlikums, kas paredz pamatnostādnes, bet kopmītņu un grupu dzīvokļu pakalpojumu pārvaldību pārvalda reģions, kas savukārt var papildināt pieejamos valsts līdzekļus. Papildus tam, pateicoties trasta institūtam, dzīvokļu grupas un kopmītnes var veidot arī privāti, tāpēc līdz 2022. gadam nav iespējams noteikt, cik projekti tiek aktivizēti Itālijas līmenī. Taču likums nosaka realizācijas noteikumus: visām kopienas mājām jābūt mājas īpatnībām, jāvar uzņemt ne vairāk kā 5 cilvēkus, uz vietas jābūt arī gultai, ko izmantot ārkārtas situācijās, mājas jāaprīko ar palīgtehnoloģijām un mājas automatizāciju.

Pakalpojumi, kas veicina deinstitucionalizāciju Itālijā, veido tīklu, kas ietver dažādas iespējas:

- Likums Nr. 118/71 nosaka ka skolēniem ar invaliditāti, pateicoties īpaši apmācītu atbalsta pedagogu darbam, ir jāapgūst obligātās mācības vispārizglītojošās skolās. Šis aspekts jau no agras bērnības veicina iekļaušanu. Viskritiskākais aspekts ir grūtības veicināt nepārtrauktu skolotāju apmācību. Patiesībā skolotāji strādā ar dažāda veida invaliditāti, dažkārt viņiem nav īpašas un individualizētas apmācības, kas būtu pielāgotas visu audzēkņu specifiskajām vajadzībām.
- Dienas centri ir struktūras, kas veltītas cilvēkiem ar invaliditāti, un to mērķis ir strādāt pie konkrētiem izglītības izaugsmes mērķiem. Centri ir īpaši svarīgs pakalpojums arī ģimenēm, kuras nolemj aprūpēt savus radniekus ar invaliditāti mājās, saņemot nozīmīgu atbalstu no šiem pakalpojumiem.
- Sociālie un aroda centri ir struktūras, kuru mērķis ir veicināt cilvēku ar invaliditāti sociālās un darba prasmes, veicināt viņu socialitāti un motivēt iekļaušanu darba tirgū.
- Atsevišķi reģioni var ieviest dažādus specifiskus deinstitucionalizācijas instrumentus. Kā piemēru var minēt Emīlijas Romanjas reģiona izstrādāto "assegno di Cura" jeb "aprūpes pārbaudi". "Pārbaude" ir finansiāls atbalsts, ko var izsniegt personai ar smagiem traucējumiem, tās ģimenei vai citiem cilvēkiem, kas personu atbalsta. Finansējums ir alternatīva dzīvei grupu mājā un ļauj personai ar invaliditāti palikt sava sociālajā un emocionālajā vidē, kā arī vadīt pēc iespējas patstāvīgāku dzīvi. Lai saņemtu pabalstu, jāsazinās ar pašvaldības sociālo dienestu, sociālais darbinieks pēc iepazīšanās ar personu un tās ģimeni izvērtē vajadzības situāciju; personu apmeklē arī tehniskais personāls un veselības aprūpes darbinieki, kuru uzdevums ir izstrādāt individuālo izglītības projektu.

4 KĀ ČILVĒKI AR UN BEZ INVALIDITĀTES ATTISTA PRASMES

Sarunās ar fokusa grupām, kā viena no galvenajām iezīmēm tajā kā cilvēki ar invaliditāti apgūst jaunas prasmes bija mācības soli pa solim un skaidru, sasniedzamu mērķu nostādīšana. Neatkarība ir rezultāts, kas rodas pats no sevis, apgūstot citas prasmes, vairojot motivāciju un sapratni, palīdzot mājās un strādājot pie sevis tiek apgūtas ļoti svarīgas mācības, kuras daudz vieglāk ir apgūt mazākā mērogā (tāpēc nesakiet, ka strādājat pie patstāvīgas dzīves, jo šī ideja ir pārāk plaša).

Gan pedagogi, gan vecāki bija vienisprātis, ka ikdienas apstākļos (piem. mājās vai dienas centros) nav iespējams novērot cilvēkus kopumā un tādas kā "autonomijas sporta zāles", kurās izmēģināt patstāvīgas dzīves elementus būtu ļoti noderīgas. Šādas telpas radītu iespēju mācīties balstoties uz praktisku pieredzi un rotaļām, kā arī ļautu cilvēkiem ar invaliditāti noteikt pašiem savas robežas, kas bieži vien var pārsteigt aprūpētājus, jo aprūpētāji bieži noliek pārāk šauras autonomijas robežas, negaidot, ka cilvēks varētu būt spējīgs uz ko vairāk.

Dažādas organizācijas rada mācību materiālus un pielāgo mācību veidus un programmas bērniem ar invaliditāti. Šogad CYA KRIK organizēja iekļaujošu vasaras nometni Ohridē, kur jaunieši ar un bez invaliditātes daudz ko apguva kopā, veicot interaktīvas aktivitātes, apgūstot ikdienas uzdevumus, koordināciju, draudzību un neatkarību. Daudzu aktivitāšu mērķis bija dot jauniešiem iespēju strādāt un apgūt darba iemaņas. Daudzi jaunieši mācījās šūt, gatavot ēst, izgatavot rotaļlietas un piedalījās citās darbnīcās un apmācībās.

Labākais veids, kā cilvēkiem ar invaliditāti apgūt jebkuru prasmi, ir uz cilvēku vērsta pieeja. Katrs cilvēks ir atšķirīgs, un ir jāpievērš atbilstoša uzmanība tam, kā viņi mācās. Lai to izdarītu, katram pedagogam ir

1. Jāveic nepieciešamību un prasmju analīze, apskatot:

- ko viņi zina
- kas viņiem būtu jāapgūst un
- kā viņi vislabāk apgūst jauno

2. Jāuzstāda mērķi. Uzstādot mērķus, speciālistam ir jāpārliedzina ka:

- mērķi tiek uzstādīti kopā ar izglītojamo
- katrs mērķis ir solis jaunu prasmju apgūšanā, prasmju apgūšana var aizņemt laiku.

Atbalstot kādu mācību procesā, ir svarīgi:

- iedrošināt,
- atbalstīt,
- komunicēt, klausīties un uzticēties,
- atbildēt uz jautājumiem,
- palīdzēt attīstīt stiprās puses, it īpaši tajā, kas aizrauj,
- darboties atbilstoši spējām, vēlmēm un interesēm,
- radīt "drošas situācijas", kurās iespējams apgūt izvēļu pieņemšanu un rīcībspēju.

Problēmu risināšanas prasmes:

- jautāt par šī brīža pieeju problēmām,
- dalīties ar dažādām idejām, kā apieties ar problēmām,
- komunicēt par sajūtām, saskaroties ar problēmām, un kā problēmas liek justies,
- izzināt, kā viņi izvēlas rīcību, saskaroties ar problēmām,
- pārrunāt iespējamās izvēles un iznākumus. Iesaistīties lomu spēlēs par dažādiem scenārijiem, lai sagatavotu labākai situācijas izpratnei,
- iedrošināt aktivitāšu, kas izraisa stresu, identificēšanu un mēģināšanu iesaistīties tajās - sports, spēles, mūzika.

Vecāki teica: "Ir svarīgi runāt ar saviem bērniem par viņu īstermiņa un ilgtermiņa mērķiem, kā arī par to, ko viņi dara, saskaroties ar šķēršļiem. Šādā veidā jūs palīdzat viņiem izvirzīt savus mērķus. Tas novedīs pie skaidrojuma, kā viņi var lūgt palīdzību ģimenē un citās situācijās. Lai to izdarītu, dalieties ar piemēriem par situācijām, kad cilvēkiem bija nepieciešama palīdzība, kā viņi to saņēma un kāpēc bija labi lūgt palīdzību. Mērķis būtu palīdzēt viņiem runāt par savām izjūtām, sadalot mācību uzdevumus mazos soļos, ieviešot pa vienam solim. Tādā veidā jūs pārliecināsit, ka jūsu bērns pirms ķeršanās pie nākamās meistarības apgūst katru mazāku prasmi."

Kas cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem visvairāk patīk, apgūstot jaunas prasmes?

Jaunieši ar invaliditāti teica: "Mēs vēlamies piedalīties aktivitātēs/notikumos/spēlēs ar citiem jauniešiem. Mēs apgūstam jaunas lietas, piedaloties aktivitātēs ar dažādām metodēm."

Interesantākā un ievērojamākā pieredze jauniešiem ar invaliditāti bija iesaistīšanās sporta aktivitātēs. Daloties pieredzē ar mums, viņi norādīja, ka iesaistīšanās sportā viņiem palīdz vairot iekļaušanas sajūtu un uzlaboja pašsajūtas galvenokārt šādos veidos:

- Mainot to, ko sabiedrība domā un jūt par cilvēkiem ar invaliditāti
- Mainot sabiedrības uzskatus par cilvēkiem ar invaliditāti, pievēršot uzmanību viņu spējām, vienlaikus integrējot viņu invaliditāti fonā.
- Mainot to, ko cilvēki ar invaliditāti domā un jūt par sevi
- Apzinoties savu potenciālu un cīnoties par pārmaiņām sabiedrībā, viņi varēs pilnībā īstenot savas spējas.

Kultūras pasākumi - mūzika un dejas

Deju aktivitātes ir viena no aktivitātēm, kurās jaunieši ar invaliditāti vēlas piedalīties, īpaši tāpēc, ka viņiem patīk piedalīties deju aktivitātēs pāros ar jauniešiem bez invaliditātes. Šīs aktivitātes palīdz pašizpaušmei, un ķermeņa formas saglabāšanai. Dejas ir jautra, viegli izsekojama aktivitāte, kas pat bērniem/jauniešiem, kuriem ir ratiņkrēslu ierobežojumi var palīdzēt elastībā un uzlabot ķermeņa augšējo spēku. Iesaistoties deju sesijā ar draugiem un ģimeni, bērni/jaunieši ar invaliditāti attīsta sociālās prasmes.

Cilvēki ar funkcionāliem traucējumiem teica: "Mūzika rada tādu mācību vidi, kas ikvienam liek vēlēties mācīties, un sniedz konkrētu, praktisku pieredzi, kas ir būtiska, lai attīstītu spēju domāt, risināt problēmas, analizēt, izvērtēt un vairot radošumu."

Sporta aktivitātes un spēles

- Galda spēles palīdz apgūt sociālās prasmes, piemēram, dalīties un gaidīt savu gājienu, dod strukturētu uzdevumu, palīdz strādāt pie sociālajām prasmēm, pastiprina konkrētas prasmes, piemēram, matemātiku vai lasīšanu.
- Kāršu spēles ir lieliska izvēle jauniešiem ar invaliditāti un viņu ģimenēm, bet arī jaukto spēju grupu ietvaros tās prasa mazāk spēju nekā citas spēles-var spēlēt sēdus un ar ierobežotām fiziskām prasībām.

- Komandas spēles palīdz bērniem/jauniešiem ar invaliditāti un jauniešiem bez invaliditātes iegūt telpisko izpratni, kā arī iemācīties sadarboties ar partneri. Šīs spēles ir jautras un veicina komunikāciju, klausīšanās prasmes un motivāciju. Tās apvieno komandas darbu, radošumu un neatlaidību.

Lielākā daļa aptaujāto jauniešu norādīja, ka aktivitātes kā ēst gatavošana/ēšana un citas izklaides viņiem sniedz vislielāko prieku.

Cepšanas process ir jautra nodarbe, kā arī iespēja baudāmā veidā apgūt daudz iemaņu

- Ar rokām sajaucot sastāvdaļas, strādā pie smalkajām motorikas prasmēm.
- Tā ir iespēja eksperimentēt ar dažādām pārtikas faktūrām drošā vidē,
- Jaunieši apgūst kā mērīt, un uzzina, cik daudz no katras nepieciešamās sastāvdaļas ir nepieciešamas, kas ir lielisks veids, kā vingrināties matemātikas prasmēs
- Uzzina par roku mazgāšanu, kā lietot darbarīkus, ievērojot recepti, būt pacietīgiem, kamēr ēdiens cepas

Aktivitātes brīvā dabā (dārzkopība) palīdz apgūt jaunas prasmes, piemēram, stādu un dīgstu pārstādīšanu, ražas novākšanu no auga, sēklu un sīpolu stādīšanu, dārza dobes ravēšanu, stādu/koku apgriešanu un kaplēšanu. Dārzniecība saista ar dabu un dzīvām lietām, un dod atbildības sajūtu un rūpes.

Piedalīšanās mākslas un amatniecības seansos, kuru laikā visi dalībnieki rada dažādus mākslasdarbus ar ierobežotām maņām, piemēram, ar aizsietām acīm vai neizmantojot rokas, ļauj jauniešiem bez invaliditātes sniedz ieskatu vienaudžu ar invaliditāti dzīves pieredzē un ļauj apzināties tās perspektīvu.

Dalība kustību spēlēs un pielāgotās spēlēs savām spējām un vajadzībām.

Fiziskie vingrinājumi kopumā un joga pāros palīdz bērniem/jauniešiem veidot izturību, attīstīt ķermeņa apziņu.

Ekskursijas uz pludmali, ekskursija kempingā vai tematiskā parka apmeklējums palīdz bērniem/pusaudžiem ar invaliditāti iepazīt savu apkārtni un atklāt jaunas lietas.

5 KĀ ORGANIZĒT AKTIVITĀTES HETEROGĒNĀM JAUNIEŠU GRUPĀM AR UN BEZ INVALIDITĀTES?

Projekta aktivitātes var īstenot ar neviendabīgām jauniešu grupām ar invaliditāti un bez tās. Visi projekta partneri līdz šim strādājuši ar jauktām grupām. Priekšlikumi šeit nāk no viņu pašu pieredzes uz vietas. Saistībā ar patstāvīgu dzīvi, šeit var atrast dažas tēmas, kas būs lielisks pamats darba sākšanai.

Tematu priekšlikumi:

Sociālā kartēšana: kādas ir man tuvumā esošās vietas, kas man jāzina? Kā tās sasniegt?

Dzīve kopienā: došanās uz dažādām vietām ar vienādu frekvenci (piemēram, bāru vai lielveikalu), lai tie, kas šīs vietas parasti apmeklē, nonāktu saskarē ar jauniešiem, varētu iepazīties un rīkoties, lai viņus uzņemtu.

Kopienas informētība: paredzēt tikšanās brīžus ar citām jauniešu grupām ar un bez invaliditātes, kā arī sagatavot brīžus projekta prezentēšanai iedzīvotājiem, lai ne vienmēr sensibilizēti būtu tie paši cilvēki.

Kā darbojas manas mājas? Uzziniet par mājas ekonomiku, izmantojot pieredzējušu grupu mācīšanos.

Ieteikumi darbā ar jauktām grupām:

- Censties iepazīt visu dalībnieku valodas līmeņus, intereses, katra atsevišķa skolēna spēcīgās puses
- Radīt individuālus izglītības plānus
- Radīt pozitīvu un atbalstošu vidi visiem dalībniekiem
- Veidot nelielas 2-3 dalībnieku grupas (katrā grupā jābūt 1-2 personām ar invaliditāti un 1-2 bez) atbilstoši dalībnieku attīstības līmenim, kas palīdz personalizēt izmantotās metodes. Tādā veidā viņi savā starpā mijiedarbojas, apmainoties ar idejām un domām, vairojot komunikācijas prasmes un mācoties vienam no otra.
- Sesijas sākšana ar iesildīšanos.
- Izskaidrot un apspriest ar dalībniekiem metodikas un iespējamo mācīšanās pieeju sarakstu.

- Iesaistīt visus pārbaudes posma dalībniekus.
- Veidot pozitīvu attieksmi pret dalībniekiem ar invaliditāti, palīdzot iemācīties cienīt daudzveidību prasmju un spēju ziņā, izmantojot komandas veidošanas un sadarbības spēles, interaktīvas spēles, lai iepazītu cits citu,
- Sadarbības un cieņas veicināšana dalībnieku vidū, jo viņi mācās viens no otra, nevis tikai no pasniedzēja/koordinatora/pedagoga.
- Akceptēt visas dalībnieku ierosmes kā derīgas un vērtīgas.
- Attīstīt sadarbības attiecības ar vecākiem, iesaistīt un informēt viņus visos procesa posmos (bet neiesaistiet viņus darbībās, kurās viņu bērni piedalās kopā ar pārējiem). Tas ir ļoti svarīgi, jo ideja ir, lai cilvēks būtu redzams tāds pats kā visi pārējie, un neviens no pārējām grupām neseko līdzi aktivitātei kopā ar vecākiem. Vajadzības gadījumā viņiem var būt līdzi palīgs, bet ne vecāki.

Mācību līdzekļu pielāgošana visu dalībnieku vajadzībām, individuāliem valodas līmeņiem un interesēm:

- Pastāvīgu darbību izveide,
- Izmantot vizuālos stimulus, dažādus ceļvežus ar attēliem, izmantot grafikus (vizuālas, objektu, rakstu un attēlu grafikas, krīta vai tāfeles marķierus), lai piesaistītu dalībnieku uzmanību izglītības punktam un motivētu tos, jo pat pasīvākos izglītojamos nereti interesē krāsaini un interesanti plakātu vizuālie materiāli
- Dažādu izglītības metožu izmantošana (pakāpeniska mācīšanās pieeja, mācību uzdevumu sadalīšana mazos soļos, viena soļa ieviešana pa vienam, praktiska pieeja, nodrošinot praktiskus materiālus un pieredzi un iespēju izmēģināt lietas u.c.)
- Vienkāršāku un sarežģītāku viena mājas darba uzdevuma versiju izveide (ja tāda ir)
- Papildu atbalsta un norādījumu nodrošināšana, ja nepieciešams
- Lūdzot speciālistu palīdzību, kas ir piemēroti, lai risinātu jauniešu ar jebkāda veida invaliditāti vajadzības (audiologi, logopēdi, psihologi, sociālie darbinieki, zīmju valodas tulki)
- Dodot iespēju apgūt konceptu dažādos veidos un iespēju to daudzkārt trenēt
- Alternatīvu novērtēšanas metožu īstenošana
- Īss aktivitāšu laiks un papildu pārtraukumi
- Ar papildu trikiem (kā spēles, joki, mīklas, stāsti utt., ar ko nodarboties, kad enerģija noplakusi)
- Papildu darbību sagatavošana, ja ir vairāk laika

Eksperti teica: Nākamais nozīmīgais solis ir sniegt iedrošinājumu un izskaidrot gaidīto. Paskaidrojiet, kā pabeigt uzdevumu. Izsakiet atbalstu un paskaidrojiet, ka ir ne tikai viens veids, kā īstenot kādu darbību. Veiciniet studentu autonomiju un neatkarību. Māksla visās tās izpausmēs, iespējams, ir labākā izvēle aktivitātēm heterogēnās grupās, jo tur pēc definīcijas ir plašākas robežas uz to, kas ir vai nav māksla. Šķiet, ka jaunieši pasauli izjūt caur mākslu (mūziku, gleznām, dzeju), un tā ļauj komunicēt ar mazāk vārdiem, vairāk ar emocijām. Ja jūti otru, vari to saprast. Pedagogiem jāzina katra dalībnieka intereses un spēks, kā arī stresa vai uzmanības novēršanas faktori, kas var izraisīt neadekvātu uzvedību. Individuālus izglītības plānu izveide, pamatojoties uz personas ar invaliditāti īpašībām, spējām un vajadzībām, ir priekšnoteikums labiem rezultātiem. Dalībniekiem ir iepriecinoši strādāt mazās grupās (2-4 cilvēki), jo tas dod iespēju dalīties idejās un raisa drošu komunikāciju.

Kādu pieeju par vislabāko uzskata cilvēki ar funkcionāliem traucējumiem?

Sociālais modelis un cilvēktiesību modelis ir divas pieejas invaliditātei, kas akcentē strukturālās barjeras sabiedrībā, kā arī invalīdu tiesības tikt iekļautiem. Sociālais modelis mērķē uz fizisku, komunikācijas, tehnoloģiju, organizatorisku/sistēmisku un attieksmes barjeru identificēšanu un novēršanu. Cilvēktiesību modelis uzsver tiesības, kas pienākas jebkuram jebkurā sociālajā, izglītības vai darba vidē - ieskaitot tiesības būt brīvam no vajāšanas, diskriminācijas un naida, būt pieejamā vidē, saņemt akadēmiskās un darba vides pielāgojumus, kā arī privātumu personiskajai un veselības informācijai.

Kā iekļaut personas ar invaliditāti

- Kultūras un prioritāšu maiņa, iekļaujot apmācību par invaliditātes jautājumiem
- Invaliditātes izplatības atzīšana un izpratne
- Nodrošināt, ka cilvēki ar invaliditāti ir daļa no risinājuma
- Cilvēku ar invaliditāti uzņemšana, cieņa un iesaistīšana visās kopienas struktūrās
- Komunikācija ar cilvēkiem ar invaliditāti, izmantojot atbilstošu valodu un etiķeti.
- "Publiska un skaidra" politika, kas nosaka, ka cilvēkiem ar invaliditāti nevar liegt vienlīdzīgas iespējas piedalīties pakalpojumos un aktivitātēs

6 PRAKTISKAS NĪA PAR NEATKARĪGU DZĪVI, KAS PIELĀGOTAS DAŽĀDĀM VAJADZĪBĀM UN INVALIDITĀTES VEIDIEM

KOMANDAS VEIDOŠANA AR NEVIENDABĪGU JAUNIEŠU GRUPU - AR INVALIDITĀTI UN BEZ TĀS

1. AKTIVITĀTE

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS: SASTRĒGUMS

GARUMS

ATKARĪGS NO DALĪBNIKU SKAITA

NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLI

KAUT KAS UZ KĀ KATRS DALĪBNIKS VAR STĀVĒT UN VIENS EKSTRA

AKTIVITĀTES NORISE

AKTIVITĀTES APRAKSTS:

Dalībnieki stāv pusaplī, katrs stāv uz punkta uz zemes. Ekstra punkts tiek novietots vidū (nav nepieciešams pāra skaitlis dalībnieku). Visi dalībnieki stāv ar skatu uz ekstra punktu. Spēles mērķis ir dalībniekiem samainīties pusēm, stratēģiski pārvietojoties no viena punkta uz otru.

NOTEIKUMI:

Tikai viens dalībnieks var atrasties uz viena punkta.

Dalībnieki var pārvietoties tikai uz tukšu punktu.

Dalībnieki var pārvietoties tikai uz priekšu - ja grupa iestrēgst, tad visiem ir jāsāk no jauna.

Dalībnieki var izlaist vienu dalībnieku ejam pretējā virzienā, bet nevar izlaist kādu kas iet tajā pašā virzienā (lai apietu otru, dalībnieks var nokāpt no punkta un apiet otru, lai uzkāptu uz tukša punkta)

VARIĀCIJAS:

Kad grupa iestrēgst un jāsāk no jauna, pirmais dalībnieks uz priekšējā punkta pārvietojas uz beigām, lai spēli katru reizi vadītu cits spēlētājs. Šo noteikumu ir svarīgi uzturēt un, ja dalībnieki kļūst saspringti, viņiem jāļauj runāt, atšķirīgos viedokļus var analizēt pēc aktivitātes.

Kad grupa aktivitāti pabeidz veiksmīgi pirmo reizi, ierosiniet pamēģināt vēlreiz, bet turot elpu. Ja kāds sāk elpot (ieelpo vai izelpo) aktivitātes vidū, tad tā jāsāk no jauna. Tam ir nepieciešamas precīzas zināšanas un koordinācija starp dalībniekiem. Pēc aktivitātes pārrunājiet atšķirības starp savas lomas/vietas apzināšanu un pavēlētā izpildi.

Pamēģiniet aktivitāti ar divām līnijām, kas izvietotas kā pluss ar vienu tukšu punktu pa vidu.

RISINĀJUMS:

Šī aktivitāte ir veicama ar nepāra skaitli dalībnieku. Vispirms vienu dalībnieku ievirza tukšajā punktā pa vidu. Tad pirmais dalībnieks to otras komandas apiet apkārt uz nupat atbrīvoto punktu un otrais dalībnieks no otrās komandas ieņem atbrīvoto vietu. Šāda struktūra atkārtojas (pirmā komanda pārvieto vienu, otra divus, pirmā pārvieto trīs un otrā pārvieto četrus) līdz visi dalībnieki ir pārvietojušies. Kad visi ir pārvietojušies, struktūra iet reversā: pieci pārvieto četrus, trīs, divus, vienu.

Ieteikums: ir trīs noklusējuma noteikumi, kas, ja tiem seko, atrisina šo puzzle. Pirmais, katrā pārmaiņas punktā ir tikai divi iespējami gājieni: viens izraisīs sastrēgumu, otrs ne. Otrais, dalībniekiem no pretējām komandām vienmēr vajadzētu stāvēt pamīšus. Ja vienai komandai ir divi dalībnieki pēc kārtas, ir radies sastrēgums. Trešais, pirmajā spēles pusē, kad dalībnieki nonāk pārmaiņas punktā, vienmēr jāpārvieto tas, kas stāv vistuvāk pusapļa ārpusē, nevis, kas stāv tuvāk centram. Kad visi dalībnieki ir pārvietoti un spēle sākas no otra gala, šis noteikums arī jāņem reversā.

REZULTĀTI:

Ar grupu jāstrādā visā spēles garumā - jāpalīdz tikt galā ar neapmierinātību, jājautā kā katrs risinājums strādā, jāpalīdz ieklausīties vienam otrā, ja tas neizdodas, utt.

PROBLĒMU RISINĀŠANA:

Aktivitātes sākumā, dalībnieki bieži saka, ka uzdevums nav izpildāms, bet beigās viņi ir ļoti apmierināti ar sevi. Kad grupa pieņem vienprātīgas izvēles, viņi parasti pieļauj mazāk kļūdas. Dažas problēmas atrisinās daudz ātrāk, ja fokuss tiek vērsts uz procesu un kā rit grupas komunikācija, nevis uz pašu problēmu.

Kādas ir sajūtas pieveicot "neiespējamu" uzdevumu?

Vai tiktu piedāvāts patiesi neiespējams uzdevums?

Kādi soļi bija jāveic, lai izpildītu uzdevumu?

KOMUNIKĀCIJA:

Kam bija vissvarīgākās idejas?

DARBS GRUPĀ:

Cik cilvēki bija nepieciešami, lai veiktu šo aktivitāti?

Cik sarežģīti būtu veikt uzdevumu, ja kāds nesadarbotos vai neveiktu savu daļu?

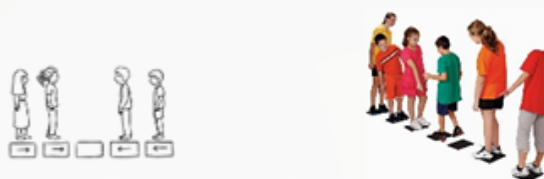
SPECIĀLISTI UN
NEPIECIEŠAMĀS
ZINĀŠANAS

AKTIVITĀTES
ATTĒLI UN
SAITES

NEAPMIERINĀTĪBA:

Kas bija patīkamāk, kad visi stāvēja jaunajās vietās vai process, kas jūs tur noveda? Kā tas saistās ar tavu dzīvi un citiem projektiem?

Jaunatnes darbinieki, kas apmācīti neformālās izglītības aktivitāšu vadībā

2.AKTIVITĀTE

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS: MĒĢINI MANI SAPRAST

GARUMS

30 MINŪTES

NEPIECIEŠAMIE
MATERIĀLI

NELIELAS PAPIĀRA LOKSNES, PILDSPALVA

AKTIVITĀTES
NORISE

AKTIVITĀTES APRAKSTS:

Vadītājs izveido 25 biļetes, kurās ierakstīti šie teikumi:

1. **5 biļetes ar šo ziņu:** "Es esmu 13 gadus vecs zēns, man nav roku, bet māku rakstīt ar muti. Man nepieciešama palīdzība, kad vēlos saģērbties; es esmu jautrs un man patīk kino."
2. **5 biļetes ar šo ziņu:** "Es esmu 14 gadus veca meitene no Rumānijas un dzīvoju šeit; Nerunāju vietējā valodā. Man nepieciešama palīdzība ikdienas komunikācijā skolā; man patīk mācības un dzīve šeit"
3. **5 biļetes ar šo ziņu:** "Es esmu 15 gadus vecs zēns ar garīga rakstura traucējumiem; skolā man ir grūti ar matemātiku un valodu, bet arī citiem priekšmetiem; man nepieciešama palīdzība ar mājasdarbiem; man patīk spēlēt futbolu"
4. **5 biļetes ar šo ziņu:** "Es esmu 14 gadus vecs zēns ar autismu; man bail atrasties pūlī un bieži man ir grūtības saprast, ko citi saka; Man nepatīk daudzi ēdieni. Man patīk pavadīt laiku vienam un zīmēt"

5. 5 biļetes ar šo ziņu: "Es esmu 13 gadus veca meitene; es dzīvoju ar savu mammu un brāli; es viņus ļoti mīlu un mēs labi sadzīvojam; man patīk dejot hiphopu un man ir daudz draugu skolā"

Vadītājs sadala biļetes 5 kategorijās.

Katrs dalībnieks izlozē biļeti un visi sasēžas rindā neatklājot viens otram izlozēto.

Vadītājs izlasa vienu teikumu, ja atbilde ir jā, tad dalībnieki sper soli uz priekšu

Teikumi:

- Es varu aiziet uz veikalu pats, lai nopirktu visu, ko vecāki jautājuši
- Es domāju es varu viegli sadraudzēties ar citiem
- Man nav grūti palikt vienam mājās
- Nākotnē es varu izvēlēties savu sapņu profesiju
- Es viegli apgūstu skolā mācīto
- Skolā es varu starpbrīdī patstāvīgi apmeklēt tualeti
- Es varu pavadīt savu brīvo laiku kā vēlos
- Es jūtos ērti savā ķermenī
- Es domāju citi pieņem un respektē mani
- Mani vecāki domā, ka es esmu veiksmīgs
- Man ir aktīva loma skolā

Beigās, katrs atklāj savu lomu

Diskusija/pārdomas

REZULTĀTI:

Komandas veidošana, citu labāka izprašana

SPECIĀLISTI UN
NEPIECIEŠAMĀS
ZINĀŠANAS

Viens koordinators vai jaunatnes darbinieks/skolotājs, kas apmācīts darbā ar jaukto spēju grupām

AKTIVITĀTES
ATTĒLI UN
SAITES

3.AKTIVITĀTE

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS: VIENA PASAULE

GARUMS

2 STUNDAS

NEPIECIEŠAMIE
MATERIĀLI

MOLBERTS, AUDEKLS, KRĀSAS, OTAS

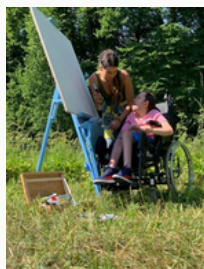
AKTIVITĀTES
NORISE

Radoša aktivitāte, kur cilvēks ar invaliditāti un cilvēks ar tipisku attīstību pārrunā to, kā viņi redz pasauli (vai kādu konkrētu aspektu) un pēc tam mēģina to kopīgi skaidrot vizuāli. Mērķis ir panākt vienošanos par to, kādi simboli un kādas krāsas tiks izvēlētas kompromisu meklējumos. Pat tad, ja redzējums ir atšķirīgs, tas var pārtapt mākslas darbā, kas priecē abus dalībniekus.

SPECIĀLISTI UN
NEPIECIEŠAMĀ
S ZINĀŠANAS

1+1 – katrai personai ieteicams palīgs. Palīgiem nav nepieciešama mākslas izglītība, bet tā būtu papildu vērtība

AKTIVITĀTES
ATTĒLI UN
SAITES

4.AKTIVITĀTE

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS: PASAULES MŪZIKA

GARUMS

2 STUNDAS

NEPIECIEŠAMIE
MATERIĀLI

JEBKAS, KAS RADA PATĪKAMU SKAŅU

AKTIVITĀTES
NORISE

Dalībnieku grupa (2-3 dalībnieki) tiek dots uzdevums mājās atrast vairākus objektus, kas rada patīkamu skaņu. Dalībnieki ir aicināti iesaistīt izvēlētos objektus aktivitātē un pastāstīt par tiem un demonstrēt, kādas skaņas tas rada.

AKTIVITĀTES
NORISE

Grupa ir aicināta izlemt, kādu mūziku viņi labprāt veidotu ar izvēlētajiem priekšmetiem. Piemēram, viņi var veidot orķestri. Vadītājs min dažus dažādu tautu mūzikas piemērus – piemēram, latviešu, grieķu, ķīniešu u.c

Ārpus aktivitātes dalībnieki aicināti veidot muzikālu instalāciju ar objektiem, rūpējoties, lai ikvienam būtu iespējams tos sasniegt. Uzstādīšana var būt uz grīdas, lielāka galdā vai sienas.

Kad instalācija ir gatava, dalībnieki mēģina nospēlēt izvēlētas dziesmas ritmu. Nepieciešamības gadījumā vadītājs rūpējas par ritmu.

SPECIĀLISTI
UN
NEPIECIEŠAMĀ
S ZINĀŠANAS

Viens pedagogs (mākslas, mūzikas, mājturības skolotājs)

AKTIVITĀTES
ATTĒLI UN
SAITES

5.AKTIVITĀTE

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS: SADALI MĀJU UZDEVUMOS

GARUMS

150 MINŪTES

NEPIECIEŠAMIE
MATERIĀLI

LĪMLAPIŅAS, PILDSPALVAS, PAPIĀRA TĀFELE, ATTĒLI SAISTĪTI AR MĀJĀM, DIGITĀLS KOPLIETOJAMS KALENDĀRS, MIRO PROGRAMMA

AKTIVITĀTES
NORISE

Lai dzīvotu kopā, ir nepieciešama visu kopdzīves dalībnieku apņemšanās, bet vispirms jādefinē, kādas darbības veikt katrā telpā, un pēc tam uzdevumi jāsadala pēc personiskajām prasmēm un vēlmēm. Šī aktivitāte veidota jauniešu grupai ar dažādām spējām un prasmēm, kuri iecerējuši piedzīvot "autonomijas sporta zāli"

AKTIVITĀTES APRAKSTS

Pirmā daļa:

- Koordinators palūgs grupai uzzīmēt uz lielās darblapas mājas plānu, sadalot katru telpu atsevišķi un piepildot tās ar vissvarīgākajām funkcijām, kas saistītas ar šīm telpām (guļamistabās iezīmēt gultas, virtuvā iezīmēt ledusskapi un tā tālāk)
- Katrs dalībnieks rakstīs uz citas līmlapiņas savu (ja nevar rakstīt, var izmantot attēlus, lai paskaidrotu sevi) uzdevumu, kas jāveic dažādās telpās.
- Koordinatori lasa visus uzdevumus un ieraksta tos darblapā
- Plenērā katrs jaunietis stāsta, kuri ir tie trīs uzdevumi, kas viņiem visvairāk patīk, un koordinators blakus uzdevumiem pieraksta vārdus.

Otrā daļa:

Šī sesija notiek pēc iepriekšējās, un tās mērķis ir izveidot kopīgu nedēļas laikā veicamo aktivitāšu kalendāru pareizai mājas apsaimniekošanai.

1. Šai daļai tiks izmantoti divi rīki. Pirmais ir koplietojams kalendārs (dalībnieki var izvēlēties, kurš ir viņu iecienītākais). Otrs ir "Miro" - atvērta vizuālās sadarbības programmatūra.
2. Vadītāji, izmantojot Miro programmatūru, uz ekrāna zīmē nedēļas kalendāru un projicē to uz sienas. Dalībniekiem būtu jāatgriežas pie aktivitātēm, un vispirms jāsadala uzdevumos, kas jāveic katru dienu (piemēram, ēdiena gatavošana, trauku mazgāšana utt.), un aktivitātēs, kas nedēļas laikā jāveic ar citu biežumu (piemēram, veļas mazgāšana, palagu mainīšana utt.)
3. Pēc tam tiks vadīta diskusija un dalībniekiem jāraksta aktivitātes Miro kalendārā
4. Noslēgumā notiks diskusija, lai noteiktu nedēļas kalendāru ar ikdienas aktivitātēm

Šī aktivitāte jāpārbauda vismaz 4 nedēļas pēc kārtas, lai vajadzības gadījumā varētu paredzēt izmaiņas un korekcijas.

SPECIĀLISTI
UN
NEPIECIEŠAMĀ
S ZINĀŠANAS

1 pasniedzējs ar prasmēm sarunu vešanā

AKTIVITĀTES
ATTĒLI UN
SAITES

/

RADOŠAS DARBNĪCAS UN SAJŪTU IZTEIKŠANA

1. AKTIVITĀTE

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS: KARTONA MASKAS

GARUMS

3 STUNDAS

NEPIECIEŠAMIE
MATERIĀLI

KARTONS, AVĪZES

AKTIVITĀTES
NORISE

Vispirms maskas forma tiek izgatavota no kartona, pēc tam to pārklāj ar avīžu strēmelēm. Pēc izžāvēšanas to izkrāso un izdekorē

SPECIĀLISTI
UN
NEPIECIEŠAMĀ
S ZINĀŠANAS

1 ergoterapeits

AKTIVITĀTES
ATTĒLI UN
SAITES

2. AKTIVITĀTE

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS: ROTU VEIDOŠANA

GARUMS

3 STUNDAS

NEPIECIEŠAMIE
MATERIĀLI

PĒRLĪTES: DAŽĀDAS FORMAS, KRĀSAS UN IZMĒRI. ELASTĪGS DIEGS,
METĀLA STIEPLE

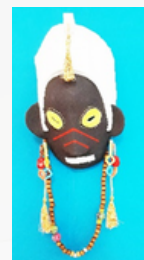
AKTIVITĀTES
NORISE

Sākumā tiek atlasītas pērles. Mēs izvēlamies, kādas krelles izmantosim, atkarībā no tā, ko gatavojam, un tad tās tiek uzvērtas plastmasas diegā vai metāla stieplē.

SPECIĀLISTI
UN
NEPIECIEŠAMĀ
S ZINĀŠANAS

1 ergoterapeits

AKTIVITĀTES
ATTĒLI UN
SAITES

3.AKTIVITĀTE

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS: GAISMA DRAUGAM

GARUMS

2 STUNDAS

NEPIECIEŠAMIE
MATERIĀLI

IZLIETOTAS SVECES, PARAFĪNS/VASKS, DAKTS, TRAUKS, SMARŽVIELA(PĒC IZVĒLES), KRĀSA (PĒC IZVĒLES), IESMI VAI KOCIŅI, KATLS, PLĪTS.

AKTIVITĀTES
NORISE

Izmanto vecus sveču galus, sagriež mazākos gabaliņos un liek katlā. Pirms vaska/parafīna kausēšanas ielieciet degli atbilstošā traukā. Novietojiet katlu ar vasku virs siltuma avota, piemēram, elektriskās plīts un karsē līdz vasks ir izkusis.

Ja nepieciešams, katliņā izkausētajam vaskam pievieno krāsu un smaržu. Karsto vasku uzmanīgi lej traukos ar degļiem. Izmantojiet iesmu vai kociņu, lai palīdzētu noturēt dakti savā vietā. Ļauj vaskam pilnībā atdzist un tad saīsina dakti līdz nepieciešamajam izmēram.

SPECIĀLISTI
UN
NEPIECIEŠAMĀ
S ZINĀŠANAS

Viens pedagogs 10 cilvēkiem, vēlams- speciālās izglītības skolotājs, mākslas skolotājs, asistents

AKTIVITĀTES
ATTĒLI UN
SAITES

NEATKARĪBAS PRASMJU APGŪŠANA

1. AKTIVITĀTE

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS: SABIEDRISKĀ KARTE (1. DAĻA)

GARUMS

120 MINŪTES – MAKSIMUMS 20 DALĪBNIKIEKI SADALĪTI KOMANDĀS LĪDZ 4 DALĪBNIKIEKIEM

NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLI

- KARTE, KUR IR ATZĪMĒTAS DALĪBNIKIEKIEM BŪTISKĀKĀS VIETAS
- PAPIĒRS AR PIEZĪMĒM PAR GALVENAJĀM VIETĀM (ADRESE, TIPS, AKTIVITĀTES, PIEEJAMĪBA UN CITA DALĪBNIKIEKIEM SVARĪGA INFORMĀCIJA)
- PILSĒTAS PASE - LAPA, KAS SADALĪTA KVADRANTOS. TAJĀ TIKS UZSPIESTS ZĪMOGS PAR KATRU RŪPĪGI AIZPILDĪTO PIEZĪMĒJU LAPU PAR KĀDU VIETU
- ZĪMOGI

AKTIVITĀTES NORISE

AKTIVITĀTES APRAKSTS

Katrai komandai būs karte, kurā būs redzamas dažas galvenās pilsētas ielas ar izceltām apskates vietām. Mērķis ir doties uz norādītajiem punktiem un aizpildīt pilsētas pasi: adrese, vai vieta ir pieejama personām ar dažāda veida invaliditātēm, kāda ir vietas pamatspecialitāte, darba laiks utt.

Pārbaudiet, vai visi lauki ir aizpildīti precīzi. Ja jā, uzlieciet zīmogu uz pilsētas pases, lai grupa var doties uz nākamo punktu.

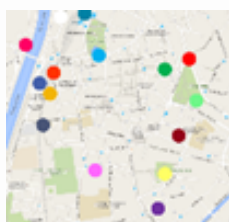
REZULTĀTI:

1. Dalībnieki iepazīst pilsētu un svarīgākās/noderīgākās vietas un specializācijas;
2. Saliedēta komanda;
3. Analizēto vietu pārstāvji izzina savu pieejamību dažādām speciālām vajadzībām.

SPECIĀLISTI UN NEPIECIEŠAMĀS ZINĀŠANAS

Profesionāli pedagogi un brīvprātīgie – viens katrai komandai.

AKTIVITĀTES ATTĒLI UN SAITES

2.AKTIVITĀTE

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS: SABIEDRISKĀ KARTE (2.DAĻA)

GARUMS

120 MINŪTES (NELIELAS GRUPAS)

NEPIECIEŠAMIE
MATERIĀLI

PILSĒTAS KARTE AR VISIEM NORĀDĪTAJIEM APSKATES OBJEKTIEM (IDENTIFICĒTI 1.DAĻĀ), KAS ATZĪMĒTI AR DAŽĀDĀM KRĀSĀM PĒC DARBĪBAS VEIDA.

AKTIVITĀTES
NORISE

AKTIVITĀTES APRASKTS:

Noteikt 5/6 apskates vietas un komunālos pakalpojumus un nedēļas fiksētajās dienās paredzēt 1,5 stundu garu nodarbību. Piemēram, pirmdienas rītā pie maiznieka, otrdienas pēcpusdienā - pasts, trešdienas rītā - lielveikals utt.

Ik pēc vairākām nedēļām ieteicams mainīt apmeklējuma vietas.

REZULTĀTI:

- Ļauj dalībniekiem labi iepazīt vidi un sabiedriskās vietas (piemēram, pat neredzīgajiem ir svarīgi uzmanīgi izpētīt objektu izvietojumu telpā)
- Uzzināt, kas vietas apmeklē
- Iepazīstināt sabiedrību, izzināpadarīt vietas pieejamākas

SPECIĀLISTI
UN
NEPIECIEŠAMĀ
S ZINĀŠANAS

Profesionāli pedagogi un brīvprātīgie – viens katrai komandai.

AKTIVITĀTES
ATTĒLI UN
SAITES

/

3.AKTIVITĀTE

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS: FALAFEL GATAVOŠANA

GARUMS

4 STUNDAS

NEPIECIEŠAMIE
MATERIĀLI

TURKU ZIRŅI, SĪPOLI, ĶIPLOKI, PĒTERSĪĻI, SĀLS, MELNIE PIPARI, CEPAMĀ
SODA, MILTI UN EĻĻA.

AKTIVITĀTES
NORISE

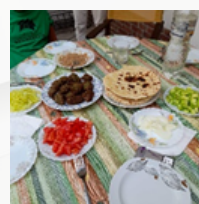
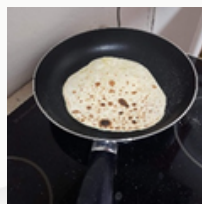
Turku zirņi pirms tam ūdenī jāatstāj ievilkties aptuveni divpadsmit stundas. Tad maisītājā samaļ turku zirņus, sīpolus, pētersīļus un garšvielas. Pievieno sāli un piparus pēc garšas, pievieno nedaudz miltu. Pēc tam to sajauc maisījumā un izveido kotletēs, kuras pēc tam apcep eļļā

SPECIĀLISTI
UN
NEPIECIEŠAM
ĀS
ZINĀŠANAS

DIVI PEDAGOGI:

Ergoterapeiti, speciālie pedagogi vai sociālie darbinieki

AKTIVITĀTES
ATTĒLI UN
SAITES

SPORTS

1. AKTIVITĀTE

GARUMS

NEPIECIEŠAMIE
MATERIĀLI

AKTIVITĀTES
NORISE

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS: JOGA DIVATĀ

ATKARĪGS NO DALĪBNIKU DAUDZUMA

JOGAS KARTIŅAS/PLAKĀTS

Vingrojumi tiek veikti pāros

1. PARTNERA KAROTĀJS 1 POZA:

Pozas apraksts: partneri stāv viens otram blakus plecu pie pleca. Kājas tiek novietotas izklupienā, priekšējā pēda ir vērsta uz priekšu un aizmugurējā pēda ir iegriezta 45-60 grādu lenķī. Priekšējā kāja ir ielikta celī, tā ka tā veido 90 grādu lenķi. Rokas tiek pastieptas gaisā, sniedzieties pie partnera rokām ar augšupvērstu skatienu. Atkārtot arī otrā pusē.

2. PARTNERA KAROTĀJS 2 POZA:

Pozas apraksts: partneri stāv viens otram blakus. Kājas tiek novietotas plati un tā kāja, kas ir tuvāk partnerim tiek ielikta 90 grādu lenķī. Priekšējā pēda ir vērsta uz priekšu un aizmugurējā pēda ir iegriezta 45-60 grādu lenķī. Rokas tiek izstieptas uz sāniem, ar vienu dalībnieks sniedzas pie partnera ar otru prom no partnera.

3. PARTNERA KAROTĀJS 3 POZA:

Pozas apraksts: partneri stāv viens otram blakus, ar skatu uz priekšu, iespējams pozas laikā turēties rokās vai viens otram ieķerties plecos. Svārs tiek pārvelts uz iekšējo kāju un otra kāja tiek pacelta aiz sevis, turot taisnu muguru. Veltiet dažus brīžus līdzsvara atrašanai un pamainiet puses.

4. PARTNERA PAPLAŠINĀTAIS SĀNU LEŅĶIS:

Partnera paplašinātais sānu leņķis: partneri stāv viens otram priekšā. Kājas tiek novietotas plati, ieliecas ceļos uz vienu vai otru pusi (abiem pa labi, vai abiem pa kreisi), ieliektā kāja veido 90 grādu leņķi, otra ir taisna. Rokas tiek vērsta tā, ka viena pieskaras zemei un otra ir vērsta uz augšu. iespējams partneriem sadoties rokās ar uz augšu vērsta rokām. Atkārtojiet arī no otras puses un pamainot partneru izvietojumu.

5. PARTNERA KRĒSLA POZA:

Partnera krēsla poza: partneri stāv ar skatu viens pret otru un sadodas rokās, lēnām tiek saliekti ceļi un katrs cenšas iesēties iedomātā krēslā. Svarīgi vingrinājuma laikā turēt taisnu muguru un paļauties uz partneri. No pozas ieteicams iznākt vienlaikus un iesēties tikai tik dziļi, cik abiem partneriem ir ērti.

REZULTĀTI:

Vairo spēku, veido elastību un modina ķermeni un prātu.

Jogas instruktors vai jaunatnes darbinieks, kas apmācīts darbā ar jaukto spēju grupu

SPECIĀLISTI
UN
NEPIECIEŠAM
ĀS
ZINĀŠANAS

AKTIVITĀTES
ATTĒLI UN
SAITES

2.AKTIVITĀTE

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS: BASKINS

GARUMS

120 MINŪTES

NEPIECIEŠAMIE
MATERIĀLI

BASKETBOLA BUMBAS (GAN LIELAS, GAN MAZĀKAS ATKARĪBĀ NO DALĪBNIKU VAJADZĪBĀM)
6 GROŽI, 2 KLASISKI UN 4 MAZĀKI (NEDAUDZ AUGSTĀK PAR PARASTU RATIŅKRĒSLU). VARAM IZMANTOT ARĪ OTRREIZ PĀRSTRĀDĀTU MATERIĀLU, LAI VEIDOTU GROŽU KOPĀ KRĪTS VAI LENTE LAUKUMU ZĪMĒŠANAI

AKTIVITĀTES
NORISE

KONTEKSTS:

Aktivitātes vadītājiem būtu jāpaskaidro dalībniekiem, ka nākamā aktivitāte būs Baskins un jāiepazīstina dalībnieki ar sporta veidu.

Baskins ir 2003. gadā Kremonā (Itālijā) izgudrots sporta veids, kura mērķis ir radīt aktivitāti, kurā piedalīties var ikviens – meitenes, zēni, tipiski attīstītie un tie, kam jāpārvar fiziski vai garīgi izaicinājumi. Darbība galvenokārt vērsta uz komandas gara radīšanu, cilvēku ar invaliditāti iekļaušanas veicināšanu, kā arī atšķirību likvidēšanu. Var piedalīties jaunieši ar un bez fiziskās un/vai garīgās attīstības traucējumiem atbilstoši jauktajām komandām; vienīgā prasība - viņi prot mest grozā vai pat vienkārši pavadīt bumbu līdz grozam. Var piedalīties arī neredzīgi cilvēki, viņiem iepriekš jābūt pieradušiem pie savas pozīcijas un attāluma, kādā viņi atrodas no groza.

Šī aktivitāte palīdz radīt komandas garu un attīstīt komunikācijas prasmes

Dalībniekiem pēc spējām ir dažādas lomas:

Pirmā loma: Dalībnieks, kurš nevar pārvietoties patstāvīgi; dalībnieks, kurš izmanto tikai rokas. Piemēram, cilvēki, kuri izmanto tikai rokas; cilvēki ar redzes traucējumiem

Otrā loma: Dalībnieks, kurš spēj pārvietoties, bet neizmantojot kājas. Piemēram, cilvēki ratiņkrēsls, kas spēj to patstāvīgi pārvietot; cilvēki ar smagu intelektuālo invaliditāti

Trešā loma: Dalībnieks, kurš spēj patstāvīgi pārvietoties un kurš var lietot rokas, nesaktoties uz kustību koordinācijas grūtībām. vai dalībnieks ar lēnu tempu. Piemēram: Cilvēki ar intelektuālu invaliditāti, bet kuri spēj saprast noteikumus

Ceturtnā loma: Dalībnieks ar nelielām motoriskām grūtībām; vidēja līmeņa temps; nelielas kustību grūtības. Piem: Cilvēki ar aptaukošanos

Piektā loma: Spējīgs dalībnieks, bez motoriskām grūtībām: spējīgs ātri skriet, kustināt rokas, driblēt, prot koordinēt skriešanu un driblēšanu. Piem: rīcībspējīgi cilvēki; cilvēki ar vieglu intelektuālo invaliditāti.

Aktivitātes apraksts

Baskins ievēro basketbola pamatnoteikumus, bet ar zināmām izmaiņām. Šajā Baskina spēles noteikumu aprakstā tie tiks vienkāršoti, lai atvieglotu saprašanos pat cilvēkiem ar ievērojamu intelektuālo invaliditāti.

Mērķis ir trāpīt grozā, kas katrai komandai piešķirts, lai nopelnītu punktus. Laukumā ir 6 grozi: 2 klasiskie grozi (X grozi), 2 klasiskie grozi, novietoti zemāk (Y grozi), un divi lauka centrā, standarta ratiņkrēsla augstumā (W grozi). Zona ap katru grozu tiek uzzīmēta ar lenti, ko sauksim par "mešanas laukumu".

Grozu augstums un mešanas laukumi jādefinē treneriem, ņemot vērā spēles dalībnieku spējas un vajadzības. Spēlētājus sadala grupās pēc lomas, balstoties uz viņu prasmēm.

Pirmā loma uzturas sānu grozu zonā (W), kas novietota ticamā attālumā, ko izvēla jaunatnes darbinieki vai treneri. Kad bumba sasniedz spēlētāju, viņiem ir 10 sekundes, lai to iemestu grozā; viņiem ir mēģinājums, un, ja tas izdodas, punktu skaits ir 5. Ja bumbu neizdodas iemest, to var novietot attālāk no groza un dot spēlētājam 10 sekundes, lai bumbu aizvadītu līdz grozam un iemestu. 10 sekundes sākas, tiklīdz pirmā loma ir noķērusi bumbu. Ja bumba paslīd, metiens ir zaudēts.

Otrā loma var mest tikai grozā X, un metienam atvēlētas 10 sekundes. Tās sākas tikai tad, kad spēlētājs saņem bumbu. Jebkurš var nodot bumbu otrajai lomai, bet, tiklīdz saņem bumbu, spēlētājs nevar kustēties un viņam jāmet grozā tieši no vietas, kur to saņem. Tāpēc pirms bumbas saņemšanas spēlētājam jāiekļūst X groza zonā. Grozs ir 4 punktu vērts.

Trešā loma var mest visos grozos (X, Y un W), bet ārpus mešanas zonas. Spēlētājam jāskrien, driblējot bumbu (pat ja dribls var būt nenepārtraukts vai neregulārs). Galvenais, lai bumba vismaz vienu reizi ir skārusi zemi no brīža, kad tā viņiem pienāk, līdz viņi mēģina izdarīt metienu. Viņu grozs ir 3 punktu vērts.

Ceturtā loma var mest X un Y grozos, ārpus mešanas laukuma. Viņiem regulāri skrienot ir jādriblē bumba (viņi to nevar apturēt; to apstādinot, jāmet vai jāiet garām); viņu metiens ir 2 punktu vērts, ja trāpa grozā X, 1, ja trāpa grozā Y.

Piektā loma var mest tikai X grozā un ārpus mešanas zonas. Viņiem regulāri skrienot jādriblē bumba (to viņi nevar apturēt; to apstādinot, jāmet vai jāiet garām). Viņu grozs ir 2 punktu vērts.

NOTEIKUMI:

- Spēle sākas laukuma centrā. Katrai komandai tiek izvēlēti piecu lomu spēlētāji, kas veiks izspēli, stāvot viens otram pretī, kad treneris/jaunatnes darbinieks metīs bumbu pa vidu, uz augšu
- Lai atšķirtu lomas, visiem spēlētājiem jābūt pie krekla piestiprinātam numuram
- Komandā var būt tikai viens spēlētājs pirmajā lomā, ne vairāk kā divi spēlētāji otrajā un trešajā lomā, ne vairāk kā trīs spēlētāji ceturtajā un piektajā lomā.
- Laukumā ir septiņi spēlētāji. Ja komandu veido lielāks spēlētāju skaits, spēlētājiem ir jāmainās;. VISIEM jābūt spēlējušiem līdz spēles beigām
- Līdz mača beigām visiem spēlētājiem noteikti vismaz vienu reizi ir jāpieskaras bumbai. Skaitās arī neveiksmīgs mēģinājums bumbu noķert.
- Ikreiz, kad ir netrāpīts metiens, bumbai jāatgriežas centra (kā spēles sākumā)

PĀRDOMAS

Kad aktivitāte ir pabeigta, koordinātoram jāraisa diskusija, kā galvenos izmantojot šādus jautājumus:

- Vai izbaudījāt spēli?
- Kas bija visgrūtākais?
- Vai jutāties daļa no saliedētas grupas?

Pēc sākotnējām pārdomām grupā jaunatnes darbinieks/treneris aicinās dalībniekus sadalīties divās komandās un padomāt par viņu izmantoto stratēģiju un pārdomāt, ko viņi mainītu. Turklāt jaunatnes darbinieki lūgs dalībniekus pārdomāt, vai visi dalībnieki bija iesaistīti vai arī ko viņi varēja darīt labāk, lai veicinātu iekļaušanu.

SPECIĀLISTI
UN
NEPIECIEŠAMĀ
S ZINĀŠANAS

Jaunatnes darbinieki, kas apmācīti neformālās izglītības jomā un pārzina basketbola pamatnoteikumus

AKTIVITĀTES
ATTĒLI UN
SAITES

Instagram: @centobaskincity
Spied [šeit!](#)

LITERATŪRA

- (Group), R. S. A. (O. P. E. N. D. (2022, April 21). Άνοιξε η πλατφόρμα για τον Προσωπικό Βοηθό – όσα είπε η Δόμνα Μιχαηλίδου για την πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος. ΕΘΝΟΣ. [skatīts 06.02.2023] <https://www.ethnos.gr/Politics/article/204745/anoixehplatformagiatonprosopikobohthoosaeipehdomnamixahlidouygiathnpilotikhefarmoghtoyprogrammatos>
- Ο πρωθυπουργός της Ελληνικής Δημοκρατίας | Κυριάκος Μητσοτάκης. (n.d.). [skatīts 06.02.2023] <https://primeminister.gr/wp-content/uploads/2020/12/2020-ethniko-sxedio-drasis-amea.pdf>
- Towards inclusive education and beyond - easpd.eu. (n.d.). [skatīts 06.02.2023] https://www.easpd.eu/fileadmin/user_upload/Publications/EASPD_Lisbon_Declaration_FINAL.pdf
- Will the new Greek De-institutionalisation strategy facilitate independent living? ENIL. (2022, June 1). [skatīts 06.02.2023] <https://enil.eu/will-the-new-greek-deinstitutionalisation-strategy-facilitate-independent-living/>
- Services for persons with disability. Labklājības ministrija. (n.d.). [skatīts 06.02.2023] <https://www.lm.gov.lv/en/services-persons-disability>
- Samsam. (2023, January 12). Grupu Dzīvoklis. Samarieši. [skatīts 06.02.2023] <https://samariesi.lv/lv/pakalpojumi/grupu-dzivokli>
- Birneanu, A. (2016, November 30). Access to education for disabled students. Academia.edu. [skatīts 06.02.2023] https://www.academia.edu/30183172/Access_to_Education_for_Disabled_Students
- Helping children with learning disabilities. HelpGuide.org. (n.d.). [skatīts 06.02.2023] <https://www.helpguide.org/articles/autism-learning-disabilities/helping-children-with-learning-disabilities.htm>
- Putting evidence to work: A School's Guide to Implementation. E4L. (n.d.). [skatīts 06.02.2023] <https://evidenceforlearning.org.au/education-evidence/guidance-reports/putting-evidence-to-work-a-schools-guide-to-implementation>

- Putting evidence to work: A School's Guide to Implementation. (n.d.). [skatits 06.02.2023] <https://d2tic4wv0liusb.cloudfront.net/eef-guidance-reports/implementation/EEF-Implementation-Recommendations-Poster.pdf?v=1635355218>
- Putting evidence to work: A School's Guide to Implementation | A ... (n.d.). [skatits 06.02.2023] <https://d2tic4wv0liusb.cloudfront.net/eef-guidance-reports/implementation/EEF-Active-Ingredients-Summary.pdf?v=1635355218>
- Special needs education in Greece - greece. Angloinfo. (n.d.). [skatits 06.02.2023] <https://www.angloinfo.com/how-to/greece/family/schooling-education/special-needs-education>